

VINERI 3 OCTOMBRIE 2003 • ANUL LIII NR. 40

FOAIA românească

FONDAT ÎN 1951

60 FORNIT

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Învârtitul în jurul propriei cozi
Înfrățire între Mădăraș și Micherechi
Jocul la români din Chitighaz

CALENDAR ORTODOX

6 octombrie, luni – † Sf. Ap. Toma; Sf. Mc. Erotiida.
7 octombrie, marți – Sf. Mc. Serghie și Vah; Sf. Mc. Polifronie.
8 octombrie, miercuri – Cuv. Pelaghia; Sf. Taisia.
9 octombrie, joi – † Sf. Ap. Iacob al lui Alfeu; Cuv. Andronic și Atanasia.
10 octombrie, vineri – † Sf. Mc. Evlampie și Evlampia, sora lui și Teofil Mărturisitorul.
11 octombrie, sâmbătă – Sf. Ap. Filip, unul din cei 7 diaconi; Cuv. Teofan Mărturisitorul.
12 octombrie, duminică – Sf. Mc. Prov, Tarah și Andronic; Sf. Cosma, Episcopul Maiumei. Duminica a XXI-a după Rusalii.

Citatul săptămânii

„Arta, ca răspânditoare a bunului gust, nu se poate coborî în noroi, ci are să ridice la sine pe toți cei ce vin sub steagurile sale. Ridicarea aceasta se face prin propagarea eternului frumos, a cărui temelie este adevărul.” Iosif Vulcan (1841–1907)

AGENDĂ

6 octombrie

1918 – *declarația de la Iași* a „Comitetului național al românilor” emigranți din Austro-Ungaria, ca manifest la răspunsul lui Carol I de Habsburg, ce contesta monarhiei habsburgice dreptul de a se ocupa de soarta românilor din Austro-Ungaria și cerea ca tot teritoriul locuit de români să fie unit cu România.

1944 – a început „Operațiunea Debretin” a armatelor română și sovietică, în scopul eliberării nord-vestului Transilvaniei și a teritoriului ungar până la Tisa.

7 octombrie

1698 – Mitropolitul Atanasie Anghel și 38 de protopopi au acceptat *unirea cu Biserica româno-catolică*, cu condiția menținerii ritului vechi și a privilegiilor de care s-a bucurat clerul catolic asupra preoților români.

1902 – s-a născut scriitorul, la Salcia, *Zaharia Stancu*. Ca poet, prozator, publicist și traducător, a fost autorul uneia dintre cele mai vaste opere din literatura română. S-a impus îndeosebi ca prozator, prin publicarea romanului „Descult”.

8 octombrie

1992 – s-a deschis, la Budapesta, *Centrul Cultural al României*, moment care a fost precedat, la 1 octombrie, de deschiderea Centrului Cultural al Ungariei la București.

1994 – s-a stins din viață, la Giula, pictorița *Rozalia Koszta*.

9 octombrie

1890 – s-a pus piatra de temelie la *podul Fetești–Cernavodă*, lucrarea fiind proiectată și condusă de inginerul Anghel Saligny.

10 octombrie

1847 – s-a născut, la Brașov, *Gheorghe Dima*, compozitor, dirijor, cântăreț și pedagog român.

1968 – săptămânalul „Gazeta literară” și-a schimbat denumirea în „România literară”.

11 octombrie

1818 – *detronarea lui Ioan Gheorghe Caragea*, ultimul domnitor fanariot al Munteniei.

1875 – s-a născut, la Brașov, poetul *Ștefan Octavian Iosif*.

1914 – urcarea pe tron a regelui *Ferdinand I*, nepotul și succesorul lui Carol I; în timpul lui Ferdinand s-a constituit România Mare.

12 octombrie

1492 – Cristofor Columb a debarcat pentru prima oară în *Lumea Nouă*.

1882 – s-a stins din viață, la Sankt-Petersburg, *Gheorghe Pomuț*.

Pe ordinea de zi, naționalitățile din Giula

Săptămâna viitoare, marți, la 7 octombrie, la ora 10.00, la Primăria din Giula se va desfășura în deplasare o ședință largită a Comisiei pentru Minoritățile Naționale și Etnice din cadrul Consiliului Județean Bichiș. După o dare de seamă informativă a primăritei *dr. Perjési*

Klára, membrii comisiei județene vor primi informații din partea președinților autoguvernărilor minoritare ale germanilor, românilor și ȝiganilor din oraș. La dezbateri vor participa și consilierii orașenești de naționalitate, precum și conducătorii instituțiilor de naționalitate

din Giula. Discuțiile vor fi urmate de câteva informații de actualitate, după care asistența va vizita Centrul Cultural Românesc, iar apoi clubul și grădinița germană, primind informații detaliate din partea directorilor acestor instituții.

E. I.

Ziua Culturală Românească:
25 octombrie 2003

Comisia Culturală a Autoguvernării pe Țară a Românilor din Ungaria la ultima sa ședință a hotărât data desfășurării Zilei Culturale a Românilor din Ungaria, care se organizează în toamna fiecărui an. Întâlnirea culturală și folclorică va avea loc la 25 octombrie, la Centrul Cultural Român din Giula.

După cum ne-a informat *Petru Selean*, președintele Comisiei Culturale, în aceste zile, până la data de 10 octombrie, se așteaptă înscrierea echipei folclorice și soliștilor din localitățile cu populație românească din Ungaria, care doresc să participe la această manifestare pe țară.

- va -

Așteptăm scrieri pentru
CALENDARUL ROMÂNESC 2003

Stimați Cititori, dragi Colaboratori, la fel ca în anii trecuți așteptăm și în aceste săptămâni scrieri pentru calendarul din anul viitor. Vă rugăm să ne trimiteți interviuri, studii, scurte articole, fotografii care sunt de larg interes și care se potrivesc unei publicații antologice cum este CALENDARUL ROMÂNESC.

Așteptăm scrierile Dumneavoastră până la data de 31 octombrie a.c. pe adresa Foi, și vă mulțumim anticipat, contând pe colaborarea oricărui Cititor.

Pentru înlesnirea muncii de redactare ar fi util ca, în limita posibilităților, textele să ajungă la redacție pe dischetă sau e-mail: foaia@axelero.hu.

Concurs despre vremuri trecute,
cu termen modificat

Fundația „Pentru Cultura Română din Ungaria” publică un concurs pe tema *Revoluției de la 1848-49*, intitulat „Din vremuri trecute...”. Se poate concura în două domenii: cu o lucrare de istorie locală legată de evenimentele revoluției de la 1848-49 (evenimente istorice, biografia unei personalități locale, descrierea tradițiilor populare legate de

acest eveniment – poezii, legende, cântece) și cu diferite obiecte, fotografii, vestigii materiale de la mijlocul secolului al XIX-lea. Lucrarea poate fi de maximum 5 pagini și trebuie să fie scrisă în limba română. Înscrierile se pot face la două categorii: I – tineri până la 18 ani, II – adulți. Noul termen al înscrierii la concurs este *17 octombrie 2003*. La

toate categoriile se vor oferi premii în bani: locul I – 15.000 de forinți, locul II – 10.000 de forinți și locul III – 5.000 de forinți.

Concursurile trebuie înaintate pe adresa: Fundația „Pentru Cultura Română din Ungaria”, 5700 Giula, str. Gh. Doja nr. 8. Informații suplimentare se pot obține la telefonul 06-30/2283-250.

Curatoriul Fundației

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Restricții la școala din Bedeu

La ședința ordinară de la sfârșitul lunii august, Consiliul Local din Bedeu a fost nevoit să ia măsuri de restricții serioase în privința bugetului satului cu mai puțin de 400 de suflete, ne-a informat prin telefon primarul *Eszenyi Antal*. Conducerea satului a apelat la fondul de stat, creat pentru localitățile dezavantajate (ÖNHKI), dar în anul 2003 Bedeu a primit cu 10 milioane de forinți mai puțin față de suma solicitată. Restricțiile au vizat și funcționarea școlii generale bilingve, bugetul căreia a fost redus pe anul școlar 2002/2003 cu 3,6 milioane de forinți.

Directoarea școlii, *Elena Silaghi* consideră că hotărârea Consiliului Local aduce instituția de învățământ românesc la limita imposibilității, deoarece în urma acesteia nu se va putea respecta programa școlară, adoptată încă în luna iunie de același Consiliu. Programa conține lunar 180 de ore suplimentare, fără de care nu se poate asigura predarea eficientă a limbii române, susține directoarea cu disperare. Conducerea satului a adoptat această decizie, pentru că nu a avut încotro, susține primarul, adăugând că, în afara Primăriei, singura instituție locală

cheltuiește jumătate din bugetul localității. De altfel, în urma restricțiilor, bugetul anual al școlii, al grădiniței și al bucătăriei este 33 de milioane.

Directoarea stă nedumerită în fața acestei hotărâri, pentru că – după spusele ei – cele 8 cadre didactice au renunțat la plata primită după orele suplimentare. Iar primarul le-a promis că nu se va micșora bugetul școlii. *Eszenyi Antal* susține că restricțiile sunt doar provizorii și că peste un an vor reveni la starea normală. *Elena Silaghi* nu crede că ar fi vorba numai despre o soluție provizorie și că, în asemenea condiții, într-un singur an vor părăsi școala mai mulți elevi, pentru că părinții acestora consideră nesigur viitorul școlii. Cele afirmate de directoarea școlii par a fi dovedite și de realitate. În decursul lunii septembrie, 4 elevi din cei 41 au fost scoși de la școala locală, fiind înscriși la Biharkeresztes, oraș ce se află la numai trei kilometri de Bedeu.

În condițiile actuale *Elena Silaghi* și-a înaintat demisia, iar Consiliul Local tratează problema în ședința sa din această săptămână (după încheierea ediției actuale).

Ștefan Crâsta

Învârtitul în jurul propriei cozi

Multe pretenții, puține realizări în domeniul învățământului românesc

Intenția președintelui Comisiei de Învățământ a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, de a discuta problemele urgente cu directorii de școli românești, imediat după începutul noului an școlar, a fost una nobilă. *Gheorghe Marc*, alături de membrii comisiei conduse de el, i-a invitat în ziua de 19 septembrie la o ședință de lucru pe toți directorii școlilor unde se predă româna, precum și pe *Ana Oros Simon*, director general al Departamentului pentru Minorități din cadrul Ministerului de Învățământ și pe *Viorica Oros Fábrián*, șefa Secției pentru Minorități a institutului KÁOKSZI.

În introducerea întâlnirii *Traian Cresta*, președintele AȚRU a făcut un raport despre vizita președintelui României în Ungaria, accentuând în special că domnul *Ion Iliescu* a fost greșit informat în ceea ce privește realitățile din domeniul învățământului românesc din Ungaria. Președintele AȚRU ne-a informat că la întâlnirea româno-română din 16 septembrie, la sediul AȚRU, președintele României

a criticat școlile românești din Ungaria deoarece acolo se predă limba română doar într-o oră pe săptămână.

(Nota redacției: Noi nu știm exact cum și în ce context s-a făcut această remarcă, deoarece toată presa, inclusiv cea românească din Ungaria, a fost exclusă de la întâlnirea președintelui României cu reprezentanții Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria!)

Trecând peste această problematică, președintele *Gheorghe Marc* a acordat cuvântul directoarei *Ana Oros Simon*, care a conturat modificările principale ale Legii Învățământului, care afectează și învățământul minoritar. Doamna *Simon* a accentuat că în viitor Ministerul Învățământului va prefera mai cu seamă școlile cu predarea în limba maternă a minorității respective și școlile bilingve. Deci, școlile unde româna se predă ca obiect de studiu vor trebui să-și îmbunătățească nivelul de predare a limbii minoritare. „Copiii trebuie să știe limba română până la absolvirea clasei a 8-a!” – a declarat directoarea Ministerului Învățământului, continuând că:

„Numai atunci vom putea ajunge la schimbări de calitate, dacă vom avea profesori pregătiți, manuale și metode bune.”

Doamna *Simon* a mai subliniat, pentru a multa

oară, că lipsa autorilor de manuale este o problemă gravă, deoarece nici până la ora actuală nu există nimeni care ar continua șirul scrierii manualului de cultură și civilizație românească, pentru clasele superioare și liceu. O altă problemă este că profesorii noștri nu participă destul de activ la cursurile de perfecționare din România. Directoarea *Ana Oros Simon* a mai menționat că

la Ministerul Învățământului există diverse forme de sprijinire a învățământului minoritar de cât mai bună calitate.

Directorii și profesorii prezenți la această ședință s-au plâns în primul rând de faptul că nu află despre diferitele posibilități de concurs oferite de Ministerul Învățământului sau alte fundații, că este mai greu să conduci o școală de naționalitate decât una maghiară, că nu sunt suficienți banii pentru funcționarea normală a școlilor. Menționăm că la această întâlnire n-au fost reprezentate școlile din Giula, Mischechi și Săcal.

Se prevede ca următoarea ședință a Comisiei de Învățământ a AȚRU să se țină în deplasare, la Bătaia.

Eva Iova

Înfrățire între Mădăraș și Micherechi

La 25 septembrie, primarul **Dan Tiurbe**, împreună cu mai mulți consilieri locali din Mădăraș au vizitat comuna **Micherechi**, participând la o ședință a consiliului local din această localitate. Tema principală a întâlnirii a fost înfrățirea celor două localități de lângă frontiera româno-maghiară. Stând de vorbă cu primarul **Teodor Martin** din Micherechi, am înțeles ce înseamnă să fii „înfrățit” cu o altă localitate, de care te desparte 20 de kilometri și o graniță.

– Nu pentru prima dată ne-am întâlnit cu conducerea din Mădăraș, deoarece până a ajunge la acest capitol am discutat mult despre planurile noastre reciproce, despre avantajele și îndatoririle noastre pentru viitor, dar am avut deja și programe comune. Astăzi am hotărât, consiliul nostru local chiar a și votat pentru această înfrățire, care bineînțeles trebuie să fie documentată.

– Dacă știu bine, și pe timpul fostului primar dr. Gheorghe Ruja comuna Micherechi a avut relații de înfrățire.

– Așa este. Atunci Micherechiul a fost înfrățit cu comuna Batăr, dar acest lucru a fost doar formal și nu a fost documentat. Dacă ne va reuși, atunci acum va fi prima dată când vom avea și în realitate o localitate, cu care vom putea stabili relații de prietenie atestate și prin document.

– În ce domenii pot fi așteptate rezultate concrete în urma acestei înfrățiri?

– Ne gândim, de exemplu, că va avea foloase din această relație și școala noastră, prin schimburi de experiențe, prin programe comune cu tinerii, dar spe-

ram că va fi bine și pentru viața economică, pentru relația dintre biserici.

Primarii Dan Tiurbe (s.),
Teodor Martin
și notărița Eva Cserhăti

Mădărașul poate fi pentru familiile din Micherechi și o atracție turistică, deoarece are un ștrand frumos și lacuri de pescuit. De exemplu, în această vară, părințele **Ioan Bun** le-a făcut o surpriză băieților care umblă la biserică de a-i duce la pescuit, la Mădăraș. Cei de dincolo de graniță mi-au spus că ei sunt curioși să cunoască felul cum se cultiva la noi zarzavaturile. În continuare, prin concursuri vom încerca să facem rost de câteva calculatoare, pe

care vrem să le oferim copiilor din Mădăraș.

– Cum a venit ideea ca să faceți acest pas spre România?

– Ne-am întâlnit cu primarul Tiurbe și în iarna trecută, și în vară, ne-am dat seama că avem multe probleme comune, în unele chiar ne-am putea ajuta reciproc, și ne-am hotărât să ne „unim” interesele și forțele.

– Când va fi semnat documentul de înfrățire?

– La 2 octombrie voi pleca împreună cu viceprimarul **Gheorghe Netea** la Mădăraș să fixăm detaliile, iar după aceea vom trimite actele la București, unde vor hotărî despre această înfrățire. Eu sper că va reuși, iar cei din capitala României vor consimți la ceea ce vrem să facem. Dacă totul va merge bine, atunci deja din primăvară se pot organiza fel de fel de spectacole, programe și manifestări comune.

Laura Martin

Reflecția cititorului

Originea românilor din Ungaria în opinia domnului K.

În numărul din 6 septembrie al ziarului *Budapesti Nap* a apărut un articol, cu titlul „Se mută Transylvania”. Această scriere este un interviu cu Andrei și Iuliana K., soți care, stabilindu-se din motive sociale în Ungaria, de aproape zece ani trăiesc în Budapesta. Aici au devenit întreprinzători, iar în 2000 au deschis un restaurant cu caracter românesc, numit „Transylvania”. Mai târziu, soții K. au încercat să întemeieze o asociație românească din grupul oamenilor care s-au strâns în jurul lor, formând un nucleu de posibilități. Revenind la articol, autorul acestuia se adresează soților, întrebându-i, de ce mai trebuie o nouă organizație românească pe lângă cele deja existente. Răspunsul a fost cam următorul: „Pentru că personalități reprezentative ale românilor din Ungaria, cu bani din bugetul de stat, prin muncă multă, au dovedit că **minoritatea românilor din Ungaria derivă din urmașii păstorilor de capre albanezi**” (sublinierea ne aparține). În afară de aceasta, soții K. au mai zis că litera legii, conform Constituției, precizează că cei stabiliți acum în Ungaria nu pot fi considerați ca naționalități. „Astfel ne-au exclus dintre ei”, au încheiat soții K.

Declarația de mai sus mă îndeamnă, mă silește, să scriu epistola de față în care îmi exprim supărarea față de cele declarate de către conaționalii noștri.

În ceea ce privește Constituția Republicii Ungare, sub titlul de „Prevederi fundamentale” pag. 183, cap. I, §1, alineatul 2 se precizează: „În sensul legii minorităților naționale și etnice (în continuare minorități), fiecare grup de popor care e băștinăș pe teritoriul Republicii Ungare de cel puțin o sută de ani...”. Iar la paragraful 2 se precizează că „Legea nu trece în vigoare în cazul refugiaților, imigranților, cetățenilor străini stabiliți aici și a oamenilor fără cetățenie”.

În ceea ce privește originea noastră, a românilor din Ungaria, eu consider că sunt urmașul aceluiași înaintași ca românii din România, din Ardeal, Basarabia, Bucovina, Dobrogea, Moldova, Muntenia, Oltenia. Întrucât cei înșirați sunt urmașii păstorilor amintiți, atunci și noi suntem la fel. Despre legătura noastră cu albanezii am citit undeva că și în gramatica lor, articolul hotărât este pus în urma substantivului, așa precum și în limba română sau chiar în graiul nostru, pentru mine atât de iubit.

Ca încheiere, soților K. le doresc noroc bun, progres, bine și numai bine, atât în prezent, cât și în viitor.

Petru Popuța

25 de ani de la lansarea emisiunilor minoritare televizate

Primele programe televizate special pentru minorități au fost difuzate în 1978, din Studioul Regional din Pécs al Televiziunii Maghiare. Acum 25 de ani au putut beneficia de noua sursă de informație în limba maternă germanii, croații și sârbii din Ungaria. Cu patru ani mai târziu s-au pus bazele unui nou atelier al emisiunilor dedicate minorităților, la producerea programelor românești angajându-se Studioul Regional din Seghedin al singurului post național de pe acea vreme. Acest studioul după lansarea programelor românești din 1982, în anul următor a început și difuzarea emisiunilor în limba slovacă. În acel sfert de veac trecut, programele de

tip magazin ale minorităților s-au prelungit de la 15 minute pe lună, la 26 de minute pe săptămână. Emisiuni săptămânale au șapte minorități, iar în cadrul unui alt program se emit informații în limba maternă și pentru celelalte șase naționalități din Ungaria.

Cu ocazia aniversării a 25 de ani de la lansarea primelor emisiuni de naționalitate, și a 10 ani de la pornirea programelor dedicate ungarilor din afara granițelor țării, Televiziunea Maghiară va organiza o serbare. Aceasta va avea loc la data de 13 octombrie în Hotelul Budapest din Capitală, sub înaltul patronaj al Președintelui Ungariei dr. **Mádl Ferenc**.

Șt. C.

Despre supraviețuirea emisiunilor de radio ale naționalităților

„Viitorul emisiunilor radiofonice ale minorităților este strâns legat de viitorul postului public, pentru că dacă și în acest domeniu se vor impune punctele de vedere comerciale, minoritatea va retrograda la nivelul grupurilor de consum”, a declarat **Hollós János**, vicepreședintele Radiodifuziunii Maghiare, la o conferință mass-media internațională găzduită în urmă cu câteva zile de capitala României. Domnia sa a afirmat la București că în Ungaria trăiesc 13 minorități naționale și etnice, care dispun fiecare de redacții și timp de emisie separat. Aceste redacții sunt susținute de postul public de radio, ele contribuind la îmbunătățirea relațiilor dintre minorități și populația majorita-

ră. În opinia vicepreședintelui, activitățile ateliere radiofonice de minoritate nu pot supraviețui fără sprijinul postului public, pentru că au apărut în eter numeroase posturi comerciale care atrag un număr mare de ascultători. Însă pentru menținerea nivelului valoric și calitativ al acestor emisiuni de minoritate sunt necesare surse financiare sporite, a mai apreciat **Hollós János** la București. Ideile vicepreședintelui Radiodifuziunii Maghiare au fost susținute și de președintele postului de radio din Slovenia, care a adăugat că dacă posturile de minoritate se comercializează, atunci naționalitățile își vor pierde identitatea și își vor putea păstra cultura din ce în ce mai greu.

I. K.

Noi cifre despre dărnicia enoriașilor

În primăvara acestui an, 295 de cetățeni au oferit 1% din impozitul lor personal Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. Suma acordată pe această cale totalizează 1.622.340 de forinți. Oficiul Național al Impozitelor (APEH) a publicat recent statistica distribuirii sumei provenite de 1% din impozitul personal propus de cetățenii țării diferitelor culte. (Informații suplimentare puteți găsi în pagina Internet: www.apeh.hu.) Redăm mai jos tabelul cuprinzând ofertele pentru bisericile ortodoxe din Ungaria din ultimii patru, respectiv doi ani.

	Biserica Ortodoxă Română				Biserica Ortodoxă Sârbă		Biserica Ortodoxă Bulgară		Biserica Ortodoxă Maghiară	
Anul	2000	2001	2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
Numărul donatorilor	313	320	311	295	492	540	253	270	355	356
Donația în forinți (milioane)	1.263	1.212	1.346	1.622	3.290	3.346	1.634	2.192	2.347	3.566

Pe baza acestui tabel se constată că subvenția acordată Bisericii Ortodoxe Române este cea mai mare din ultimii patru ani, cu toate că numărul donatorilor scade în fiecare an. Tendința caracterizează doar ortodocșii români, și a ajuns sub 300 de donatori. La fel, și donația în forinți a devenit cea mai mică dintre toate bisericile ortodoxe. Pe baza recensământului din 2001, ne stau la dispoziție și datele privitoare la numărul persoanelor care s-au declarat aparținătoare uneia dintre bisericile ortodoxe din Ungaria. Din cifrele recensământului se știe că cei mai mulți ortodocși români sunt între 30-34 de ani. Nu dispunem însă de date privitoare la starea lor materială.

Ortodocși (total)	Români	Ruși	Greci	Sârbi	Bulgari	Alți ortodocși
15.298	5.598	3.502	2.473	1.914	508	1.303

Numărul bisericilor, cărora li s-au oferit în primăvara 1% din impozit este 116. În ordinea numărului donatorilor, Biserica Ortodoxă Sârbă se găsește pe locul 24 dintre acestea, având cei mai mulți susținători dintre bisericile ortodoxe din Ungaria. Biserica Ortodoxă Maghiară, se află pe locul 34, Biserica Ortodoxă Română pe locul 41, iar Biserica Ortodoxă Bulgară pe locul 45. Dintre bisericile din Ungaria, cei mai mulți susținători are Biserica Catolică (409.097 de donatori, 1.862.337.039 de forinți), urmată de Biserica Reformată (122.684 de donatori, 598.317.550 de forinți) și Evanghelică (36.260 de donatori, 192.405.182 de forinți). Biserica Baptistă din Ungaria se află pe locul 8. Baptilștii au primit în anul 2001 13,3 milioane de forinți din partea a 3.876 de persoane. În 2002, cei 3.983 susținători au oferit 16,4 milioane de forinți, iar în acest an 4.284 de persoane au donat Bisericii Baptiste în total 19,7 milioane de forinți. Dintre cele 116 de biserici, care au primit în 2003 donația de 1% din impozitul personal, mai enumerăm: Patriarhia Universală de Constantinopol, Ungaria – 206 de donatori, 1,3 milioane de forinți; Biserica Armeană din Ungaria – 208 de susținători, 1,8 milioane de forinți; Comunitatea autonomă de credință ortodoxă izraelită – 290 de donatori, 2,5 milioane de forinți.

Șt. Frățean

Primele diplome pentru tineri pregătiți la Bichișciaba din fonduri PHARE

La școala medie din cadrul Fundației școlare „Eötvös József” din Bichișciaba s-a desfășurat în după-masa de 29 septembrie o mică festivitate „a casei”. În cadrul acesteia, în prezența a numeroși oaspeți din județele Bichiș și Arad, printre care și **Gheorghe Gros**, președintele Autoguvernației Românești din oraș, 26 de studenți au primit noile lor diplome. Tinerii aceștia constituie prima promoție a unui curs inițiat cu sprijin PHARE CBC, dintr-un fond pentru proiecte interregionale mai mici. De fapt, a fost vorba despre două cursuri de pregătire a unor cadre administrative, respectiv șefi de birou instruiți profesional în ambele limbi. Cursurile s-au desfășurat concomitent la Bichișciaba în limba română, iar la Arad, pentru studenți români în limba maghiară.

Proiectul comun PHARE a vizat întărirea colaborării economice româno-maghiare, prin întărirea resurselor umane din ambele județe de lângă frontieră. Din fondul asigurat s-a elaborat un proiect de specializare a unor tineri din cele două regiuni, specializarea lor desfășurându-se printr-o fundație menită să dezvolte întreprinderile cu folos obștesc. Ca atare, în activitate au fost incluse și camerele de comerț și de industrie, centre școlare și specialiști de resort. Programul lansat la Bichișciaba a fost coor-

donat de Szabóné Bruder Erika. La Arad, programul similar a fost elaborat și coordonat de Maria Sârbu. În cele ce urmează am vrut să aflăm, ce cunoștințe și-au însușit participanții în cele patru luni ale cursului de la Bichișciaba.

– *Ce impresii ți-au lăsat cele patru luni?* – am întrebat de la Kovács Tibor, proaspăt absolvent al cursului.

– Acum, după ce s-a terminat, pot să spun că m-am simțit foarte bine, am învățat mult de la profesori și mi-am însușit cunoștințe folosite și practice.

– *Amintești de profesori. În ce relații ați fost cu dâșii?*

– Toți profesorii noștri au fost temeinic pregătiți, au fost foarte receptivi la problemele sau întrebările noastre, ne-au ajutat mult. Iar în privința pregătirii noastre, chiar ne-au învățat, cum să învățăm.

– *Ce va urma acum, după terminarea cursului? Ce crezi, vei găsi un loc de muncă?*

– Poate că acum, imediat, încă nu. Dar sper că în viitor vor fi tot mai căutați oamenii cu pregătire de specialitate în mai multe limbi. Pentru mine, care știu limba română perfect, mi-a fost ușor să învăț materialul, să înțeleg tot ceea ce ni s-a predat în timpul cursurilor. La acestea ne-am însușit o seamă de cunoștințe utile cu caracter practic. Având în vedere că acesta a fost primul curs de acest fel, pot aprecia că a fost foarte bun. Sunt convins că și cei care se vor înscrie de acum înainte la aceste studii se vor simți la fel de bine și vor acumula cunoștințe la fel de utile.

L. Martin

Petrecere la culesul strugurilor din Apateu

Ultima sâmbătă din septembrie oferă, secole de-a rândul, cel mai însemnat eveniment din viața comunității din Apateu: culesul strugurilor și petrecerea care urmează după această muncă. Atunci se vede, ce roade a adus munca din timpul anului, cât de dulci sunt strugurii, cât must se poate face, cum va fi vinul din acest an. Această preocupare este importantă, mai cu seamă că aproape fiecare familie are câte-o vie la capătul satului. Iar la sfârșitul lui septembrie, satul întreg, cu mic și mare, se ostenește acolo, în viile satului, adunând strugurii în coșuri, lăzi, covate, fiecare în ce poate. Iar apoi strugurii culeși se cară în curțile oamenilor.

Până în zilele noastre s-a păstrat obiceiul, recoltarea strugurilor fiind una dintre cele mai vesele și antrenantele munci agricole, care în ultimii ani și-a recăpătat importanța tradițională, farmecul de odinioară. Prin urmare, culesul viilor își re-

capătă rangul, fiind din nou legat și de o petrecere sătească. În acest an, în ultima sâmbătă din septembrie, balul strugurilor de la centrul cultural a fost organizat în comun de Asociația românilor din Apateu, de Centrul cultural, de Asociația Prietenilor Apateului și de centrul comunal Telekuckó. De fapt, balul a început cu o defilare veselă din timpul după-mesei, când toboșarul a anunțat satul despre

petrecerea de seară, iar dansatorii școlii generale au antrenat consătenii cu jocuri populare menite să atragă oamenii la petrecerea de seară. Iar petrecerea s-a dovedit demnă publicității, căci programul folcloric oferit de formații din Komádi, Dioság (România) și Apateu a oferit momente artistice și distractive plăcute. După aceea a urmat tradiționalul bal al strugurilor până-n zori.

E. Szűcs

„Cu rod bogat la Ziua Mulțumirii”

Acest titlu ar putea fi motoul Bisericii Penticostale nr. 1 din Micherechi pentru ziua de duminică, 28 septembrie, când în cadrul sărbătorii de mulțumire a fost cuprins și

fost plăcut să auzim că ei, în această vară, au petrecut un timp deosebit atât la Budapesta, cu ocazia unei campanii de laudă și închinare, cât și la Kadarkút, în tabăra de ti-

trâni, ortodocși, bapțiști, penticostali, dar toți împreună, zidind un altar de mulțumire prin prezența noastră în Casa Domnului.

Printre alții care au cântat cu această ocazie a fost și fratele **Daniel Bodog** însoțit la Micherechi de soția sa și de unul din cei cinci copii. Am dorit să stau de vorbă puțin cu fratele **Daniel Bodog** și să-l întreb: Ce înseamnă pentru el o zi de mulțumire, având în vedere că el are un handicap, fiind paralizat de la vârsta de un an și jumătate. Printre multe altele el mi-a spus: „Am primit atât de multe lucruri bune din mâna lui Dumnezeu, încât acest handicap nu poate să le acopere și să mă facă să nu pot fi mulțumitor Stăpânului meu. Am învățat din Biblie să spun că dacă nu-mi este greu să primesc din mâna Domnului lucrurile bune și plăcute, de ce să-mi fie greu să le primesc și pe cele mai puțin bune? Și apoi nu pot să nu amintesc cuvintele din predica fratelui pastor **Albert**, care sunau cam așa: „Dumnezeu se folosește de situațiile grele prin care trecem în viață pentru a arăta celor care ne privesc o viață victorioasă, pentru ca prin noi și alții să primească curaj de a privi înainte cu ochi de învingător.”

Am o familie frumoasă, o soție iubitoare și un Mântuitor – am de ce să mulțumesc lui Dumnezeu.

Sărbătoarea a continuat și după amiază, când în casa Domnului a fost adus pentru binecuvântare un copilăș. Momente înălțătoare pentru familia **Zsolt** și **Enikő Ardelean**, clipe de neuitat pentru că ei și-au adus fetița lor **Ana** care este un dar din partea Domnului pentru ei. Ei au adus-o pentru binecuvântare tocmai într-o Zi de Mulțumire. Și ce minunat lucru să vii să mulțumești Domnului chiar cu ceea ce ai primit de la El și să-l

Rugăciune pentru binecuvântarea Anei, fiica lui Zsolt și Enikő Ardelean

așezi în mâna Sa ca El să-i Dumnezeu odată cu poarte de grijă. această sărbătoare. Trăim

Nu vom putea uita ce vremuri de har în care am primit din mâna lui Dumnezeu ne cheamă.

„Când munții, surzii, șchiopii Te adoră
Și-n viața lor pe Tine ei Te doresc
Ce aș putea ca să răspund eu oare
În ziua mare-a judecării Tale
Când la întrebare Tu ai să mă iei?”

Text: **Dorin Gavra** – Foto: **Laura Martin**

Tinerii bisericii au cântat spre slava lui Dumnezeu

botezul nou-testamental.

Într-adevăr putem rosti aceste cuvinte: „Un rod bogat”, pentru că cei care au luat botezul în primul rând sunt rodul suferințelor Domnului Isus, sunt rodul jertfei Sale pentru care noi suntem mulțumitori într-o „Zi de Mulțumire”.

Cei șase candidați pentru botez au fost: **Vasile Martin**, **Vasile Soós**, **Ioan Gurzău**, **Tabita Vaida**, **Mi-**

neret, unde au înțeles că acel loc gol din inima lor, din viața lor nu poate fi umplut cu nimic altceva decât cu Cel care este Viața – Isus Hristos. Ei au mai spus că un rol important în decizia lor de a efectua botezul în apă anul acesta, l-a avut evanghelizarea cu cortul care a accentuat în inima lor dorința aceasta.

Ne-am bucurat de prezența oamenilor credin-

Botezul oficiat de pastorul **Durkó Albert**

hai **Iuhas** și **Maria Bíró Szabolcsi**. Ei L-au mărturisit pe Isus ca Domn, Stăpân și Mântuitorul personal, acceptând să trăiască din El, prin El și pentru El fiecare zi din viața lor.

Înainte ca pastorul bisericii **Durkó Albert** să officieze botezul, i-a invitat pe trei dintre candidați să depună o mărturisire în fața bisericii despre modul în care L-au primit în viața lor pe Domnul Isus. A

cioși de la celelalte biserici din localitatea noastră care au răspuns cu prezența la invitația de a fi părtași la sărbătoarea noastră. Vorbind cu ei mi-am dat seama că au fost atinși în inimile lor de Cuvântul Domnului, fie transmis prin predică, fie prin cântare sau poezie.

A fost un lucru deosebit să avem alături de noi membri ai bisericii din Aletea și Bichiș, tineri și bă-

SUNTEM CHEMAȚI SĂ MIJLOCIM

Cererile de rugăciune ale lunii octombrie

„Dacă poporul Meu peste care este chemat Numele Meu se va smeri, se va ruga, și va căuta Fața Mea și se va abate de la căile lui rele – îl voi asculta din ceruri, îi voi ierta păcatul, și îi voi tămădui țara”. (2 Cronici 7:14)

Această rubrică este har de la Dumnezeu, o posibilitate, pentru oricine care crede în puterea rugăciunii, în importanța mijlocirii pentru alții și are chemare specială de la Dumnezeu să ajute și în acest fel lucrarea Lui. Mijlocirea ne face să semănăm cel mai mult cu Cristos, care mijlocește veșnic la Tatăl pentru noi, pentru întreaga omenire. Noi, copiii lui Dumnezeu, avem o responsabilitate enormă și ca mijlocitori: Dumnezeu ne va folosi pentru a-și pune în aplicare voia pe pământ. Fiecare credincios este chemat să facă parte din armata de mijlocitori.

Acest spațiu este deschis pentru orice suflet, orice cerere de mijlocire.

Vă îndemnăm deci, în Numele Domnului Isus Cristos, să ne rugăm și să mijlocim precum Isus, exemplul nostru.

– Astăzi există încă părți ale lumii unde foarte mulți copii mor de foame, alții trăiesc în mizerie, iar viața pentru ei este un haos.

Să ne rugăm pentru aceste zone, ca Dumnezeu să aducă prosperitate și cuvântul Lui să pătrundă acolo.

– Afghanistan este o țară în care credința în Dumnezeu este interzisă. Acolo creștinii sunt persecutați și cei care îl mărturisesc pe Isus sunt executați.

Să ne rugăm așadar pentru misionarii care și-au pus chiar viața în joc pentru a-l duce pe Isus acolo, prin mărturia lor.

Biserica Penticostală nr. 1. din Micherechi

Un nou periodic, la început de drum

Redacția *Foii românești* salută apariția unei noi publicații românești în Ungaria, a periodicului *Buletinul Episcopiei*, al cărui prim număr a apărut în luna septembrie, odată cu începutul anului bisericesc, cu binecuvântarea Prea Sfințitului Episcop Sofronie, Episcop al Giulei. Editorialul din prima pagină, cu titlul „Prima cărămidă” sugerează cititorului o dorință, un plan pe termen mai lung al conducerii noastre bisericești, de a scoate cu regularitate o publicație proprie pentru informarea credincioșilor. Necesitatea acesteia nu se pune sub semnul întrebării și, sperăm,

după depunerea „primei cărămizi” vor urma încă multe altele, ajungând până acolo ca smeritul buletin să se poată numi o revistă adevărată cu numeroase scrieri interesante și, firește, cu mulți-mulți cititori de bună credință.

Avem nădejdea că noua „foaie pentru minte, inimă și credință a românilor din Pustia Panonică”, cum o numește Prea Sfințitul Episcop Sofronie, va găsi printre credincioșii săi un sol fertil. Conținutul primului număr al Buletinului Episcopiei ne întărește în această speranță, deoarece aici aflăm, printre altele, un omagiu adus părintelui Teodor Misaroș, trecut la cele veșnice cu 20 de ani în urmă, iar amintirea părintelui Teodor Rocsin, întors la Domnul la 6 august anul curent este evocată în scrierea „Trecut – prezent – viitor”.

Publicația ce apare în 500 de exemplare, poate fi procurată de la Centrul Eparhial Ortodox Român din Ungaria.

- iova -

Concerte corale bisericești la Giula și Aletea

Corul „Ligii Tineretului Ortodox” din Făget, condus de teologul *Daniel* a dat, în duminica trecută, la 28 septembrie, răspunsurile Sfintei Liturghii arhieresti, săvârșită de Prea Sfințitul Episcop *Sofronie* și soborul preoților *Pavel Ardelean* vicar, *Bujor Păcurar*, protopopul Făgetului, *Ioan Jurj*, parohul Făgetului și ieromonahii *Calinic* și *Nicolae*. Printre oaspeți s-

a găsit și *Ioan Oltean*, directorul Casei de cultură din Făget. Corul din România a sosit în orașul Giula la invitația PS *Sofronie*, pentru a prezenta în fața credincioșilor români de aici cele mai frumoase cântări bisericești românești. După-masă, coriștii din Făget au cântat la vecernia oficiată în capela ortodoxă română din Aletea.

- va -

Întemeierea unei noi familii

Parohul Micherechiului *Ioan Bun* a oficiat în sâmbăta trecută, la 27 septembrie, Taina Sfintei Cununii pentru căsătoria tinerilor *Ioan Cozma* și *Mariana Țârlea* din

această comună. Fiii părinților *Ioan* și *Maria Cozma* și ai văduvei *Maria Țârlea* au fost cununați de nașii *Florica* și *Vasile Petrușan*.

Excursia bățanienilor în România

Parohia Ortodoxă Română din Bățania a organizat sâmbăta trecută, la 27 septembrie o excursie de o zi în România. Cei 45 de participanți ai călătoriei au vizitat orașele Arad și Timișoara, poposind și la monumente bisericești din zona celor două orașe. Primul popas l-au făcut la Mănăstirea Sfântul Simeon Stâlpnicul din Arad-Gai, după care și-au luat drumul spre capitala Banatului. La Timișoara au vizitat Catedrala Mitropolitană și au admirat Ceasul de Flori din centrul orașului. Apoi s-au

îndreptat spre un monument istoric de adevărată raritate. Mănăstirea ortodoxă sârbă de la Bezdin se află la 36 de km de Arad, pe traseul Arad – Sânnicolaul Mare. Locașul sfânt are Hramul Adormirii Maicii Domnului și a fost ctitorit în 1539. La ora actuală, în mănăstire se află o singură călugăriță, Maica Anghelina, iar rarele slujbe sunt oficiate de un preot dintr-o parohie apropiată. După ce pelerinii din Bățania au savurat liniștea perfectă de pe malul Mureșului, în drum spre casă s-au mai oprit la

Mănăstirea Hodoș-Bodrog, unde au participat la o slujbă de seară. Credincioșii ortodocși români din Bățania, împreună cu alți localnici, în timpul verii au mai vizitat schituri și mănăstiri din zona orașelor Oradea și Beiuș. La excursia de la sfârșitul săptămânii trecute, fiecare participant a contribuit cu doar 2000 de forinți, transportul în România fiind asigurat de Consiliul Județean Arad, ne-a informat organizatorul pelerinajului, părintele *Ilie Ciocan*, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Bățania. Ștefan Crâsta

Mănăstirea Gai

Premiu pentru Tineretul de Naționalitate

Curatorul Fundației Publice „Pentru Minorități Naționale și Etnice din Ungaria” la ședința sa din data de 18 septembrie a decis publicarea concursului pentru obținerea „Premiului pentru Tineretul de Naționalitate”, o distincție care va înlocui bursele școlare de până acum.

Premiul anual se va înmâna cu scopul de a aprecia eforturile depuse pentru cauza culturii și limbii materne a naționalității, și de a întări comunitățile naționalităților.

Pot concura tineri între 14 și 30 de ani, care depun activități deosebite în următoarele domenii: artă plastică, teatru, pedagogie, cercetare științifică, viața religioasă, management cultural și mass-media. Este important că toate aceste activități trebuie să se desfășoare în limba maternă.

Propunerile pot fi făcute de către organizațiile civile (care sunt înregistrate la tribunal), instituțiile minorităților, instituțiile de învățământ, precum și de către autoguvernările minoritare locale. O organizație poate propune doar o singură persoană.

Dosarul de propunere trebuie înaintat în două exemplare și va conține următoarele: prezentarea candidatului și a activității acestuia, adresa candidatului și o declarație despre acceptarea propunerii.

Autoguvernările pe țară ale minorităților nu pot face propuneri pentru această distincție, deoarece ajutorul lor va fi solicitat în munca de apreciere a dosarelor. Deciziile vor fi luate de către Curatorul Fundației Publice pentru Minorități.

Se vor distribui maximum 100 de premii, de câte 200.000 de forinți.

Termenul de înaintare a dosarelor de propunere este **31 octombrie 2003**, pe adresa biroului Fundației Publice pentru Minorități (Budapesta, 1068, str. Benczúr nr. 11, Căsuța Poștală 25).

Deciziile se vor lua până la sfârșitul lunii noiembrie. „Premiul pentru Tineretul de Naționalitate” se va înmâna, în mod oficial și festiv, cu ocazia Zilei Minorităților, care se ține în fiecare an, în data de 18 decembrie.

O frumoasă excursie de toamnă

La data 16 septembrie, educatoare, părinți și copiii de la grădinița din Micherechi au făcut o excursie la grădina zoologică din Nyíregyháza. Cu toții ne-am adunat la autobuz de dimineață și cu voie bună am pornit. În drum spre Nyíregyháza ne-am oprit la Pădurea Mare din Debrețin și, luând micul dejun, ne-am odihnit puțin.

Nu peste mult timp de călătorie am ajuns la Nyíregyháza, unde copiii au așteptat cu mare curiozitate să vadă parcul zoologic. Pentru toți au fost foarte interesante animalele sălbatice, maimuța jucăușă, leul, ursul polar, girafa cu gâtul lung care a provocat mare veselie printre copii. Am văzut și niște pinguini în apă și câteva păsări frumoase. După o plimbare lungă, frumoasă dar obositoare ne-am întors acasă. Pentru copii a fost o surpriză mare când ne-am oprit la McDonald's-ul din Debrețin, unde am luat o gustare și pe lângă aceasta fiecare a primit câte-un cadou.

Ajungând acasă, copilașii, deși erau obosiți, au povestit mult despre impresiile lor plăcute, despre evenimentele neuitate. Sperăm că și în viitor vom organiza astfel de excursii bine reușite.

Maria Netea Perdi
educatoare, Micherechi

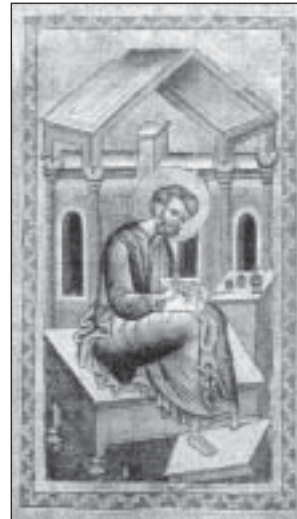
ISTORIA ROMÂNILOR

Din istoria cărții românești

Înainte de apariția tiparului, cărțile erau scrise de mână și se numeau manuscrise. Călugării artiști decorau aceste cărți cu picturi de mici dimensiuni, numite miniaturi.

În România, cel mai vechi manuscris cu miniaturi este Tetraevangheliarul slavo-grec, caligrafiat și pictat la Mănăstirea Neamț în anul 1429, de Gavril Uric, întemeietorul școlii moldovenești de miniatură, care a atins cel mai înalt nivel tehnic și artistic din secolul al XV-lea.

Scopul cărților era să difuzeze literatura și cultura. Importanța lor a crescut încă din secolul al XV-lea, odată

cu perfecționarea procedurilor de tipărire.

În România, tiparul a fost introdus în anul 1507 (doar la câteva decenii de la apa-

riția sa) de către călugărul Macarie, sârb de origine.

Prima carte tipărită de Macarie, Liturghierul slavon, este și prima carte tipărită pe pământul românesc.

În anul 1544, la Sibiu, primul tipograf de origine română, Filip Moldoveanu, a scos Catehismul luteran, prima carte tipărită în limba română.

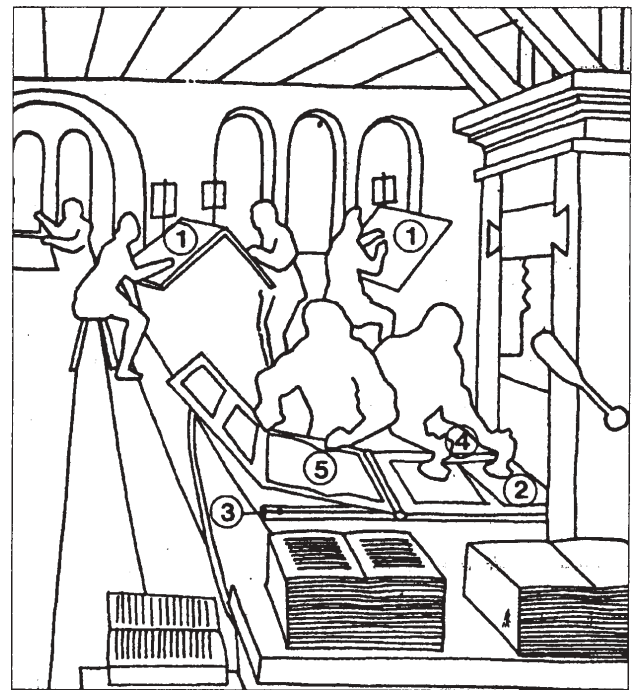
Fabricarea hârtiei în România a început în anul 1546, la Brașov. Tot aici a lucrat diaconul Coresi, cel mai mare tipograf român din secolul al XVI-lea.

Prima carte tipărită în Moldova a fost Cartea românească de învățătură sau Cazania, publicată de mitropolitul Varlaam.

O tiparniță de pe vremuri

Priviți cu atenție imaginea tiparniței din secolul al XVI-lea! Vă explicăm acum modul ei de funcționare:

Tipograful compunea textul luând literele dintr-o cutie compartimentată, numită casa literelor (1). Textul era fixat într-un cadru de lemn (2). Cu ajutorul unor tamponare, cerneala se depunea numai pe elementele reliefate (3). Transferul cernelii pe hârtie se făcea cu ajutorul unei piese (4), care pune în contact forma cu suprafața pe care se tipărea. Hârtia imprimată era examinată apoi de către corectori, care căutau erorile (5).

Simboluri chimice

Din simbolurile chimice ale următoarelor elemente rezultă numele unor localități din România. Care?

- Argon + Nichel + Sodiu =
- Calciu + Radium + Carbon + Aluminu =
- Molibden + Sulf + Sodiu =
- Sulf + Aluminu + Oxigen + Azot + Fantal =
- Siliciu + Sodiu + Iod + Argon =
- Litiu + Poloniu + Vanadiu =
- Nichel + Cupru + Lantan =
- Titan + Azot + Calciu =
- Vanadiu + Argon + Sulf + Lutetiu + Iod =
- Iod + Argon + Cobalt + Beriliu + Nichel =

Ana Crișan

Rezolvare:

1. A + N + I + N = ANINA
2. Ca + Ra + C + Al = CARACAL
3. Mo + S + Na = MOSNA
4. S + Al + O + N + Ta = SALNOTA
5. Si + Na + I + A = SINAI
6. Li + Po + Va = LIPOVA
7. Ni + Cu + La = NICULA
8. Ti + N + Ca = TINCA
9. V + A + S + Lu + I = VASLUI
10. I + A + Co + Be + Ni = IACOBENI

Medic stomatolog, după ani de studenție minunată la Cluj

În zilele trecute s-a reîntors definitiv acasă, după ani de studii de medicină la Cluj-Napoca, **Daniela Cozma** din Micherechi. Deocamdată se mai odihnește, dar încetul cu încetul își caută locul în viață, în societate și în rândul medicilor stomatologi.

– De când și cum ai aflat calea ta spre diploma de medic stomatolog?

– Încă din anii de liceu am fost foarte hotărâtă să devin studentă la medicină. Și mi-am realizat visul prin admiterea reușită la Facultatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca. Fiind prima studentă din Ungaria la secția de stomatologie din Cluj, nu am avut îndrumător care să mă ajute ca pe ceilalți colegi. Astfel, la început mi-a fost foarte greu.

– Ce impresii ți-au lăsat acești ani?

– Acești ani m-au ajutat să apreciez lucruri mărunte, cum ar fi, de exemplu, apa caldă. În acest fel m-am maturizat foarte mult. Oricum problemă am avut, am fost nevoită s-o rezolv singură. Dar tocmai acest lucru m-a ajutat să devin un om puternic în orice privință.

– Profesional ai fost multumită cu ceea ce ai învățat acolo?

– Categorical, da. Facultatea de Medicină din Cluj este una dintre cele mai renumite facultăți din România, recunoscută în întreaga Europă. Chiar și medicina din Seghedin a fost înființată de către aceasta din Cluj. Eu, bine-nțeles, am

avut probleme, mai ales legate de limbă. Tocmai de aceea am căutat compania colegilor români, de la care am învățat mult și foarte repede. La început am avut și probleme cu orientarea. La primele stagii, după o oră de căutare a străzii și a clădirii, în sfârșit mi-am dat seama că mă rătăcisem. Colegii de la medicină generală râdeau de mine și-mi explicau că stomatologia e cu totul în altă parte.

În căminul studențesc am stat la început împreună cu **Cornelia Ruja** și **Mariana Țârlea**, după aceea am rămas singură. În timpul cursurilor, dar și în timpul liber ne înțelegeam bine și cu ceilalți studenți din Ungaria. Cu ei organizam programe comune, distracții comune. Căci, oricum, în Cluj nu trebuie să cauți prea mult astfel de ocazii: Clujul, fiind oraș universitar, cei 150.000 de studenți „ase diază” locurile din baruri și discoteci.

– Terminând facultatea, ca tânără dentistă, ce planuri de viitor ai?

– Acum, reîntoarsă acasă, sunt puțin speriată, deoarece trebuie să mă acomodez din nou cu viața mai liniștită, sătească. Sper însă că, din moment ce voi începe să lucrez, o să am iarăși o

viață împlinită. Deocamdată, doi ani va trebui să lucrez ca rezidentă alături de

un medic stomatolog. Dar, înainte de toate, va trebui să-mi traduc și să-mi legalizez toate actele necesare. După cei doi ani de stagiatură, voi putea lucra singură ca medic dentist. Încă nu știu unde.

– Ce sfaturi le-ai da tinerilor care acum vor trebui să-și aleagă cale de viitor?

– Consider că toți tinerii care visează o meserie sau alta, să-și urmeze visele, chiar dacă pentru realizarea lor vor trebui să renunțe la câte ceva. Dacă ar fi să-mi

aleg din nou calea de studii, tot la Cluj m-aș duce. Am avut o viață studențească extraordinară, minunată, pe care nu aș schimba-o cu nimeni și cu nimic. Dar aș mai face o remarcă. Dator rez foarte mult părinților, familiei mele, căreia îi sunt recunoscătoare și le mulțumesc pentru tot. Căci fără sprijinul lor poate nu aș fi putut să devin ceea ce sunt. Acum mi-a venit mie rândul să pot răsplăti tot ce mi-au oferit toți ai mei.

Silvia Cioca

TOTO cu întrebări ușoare

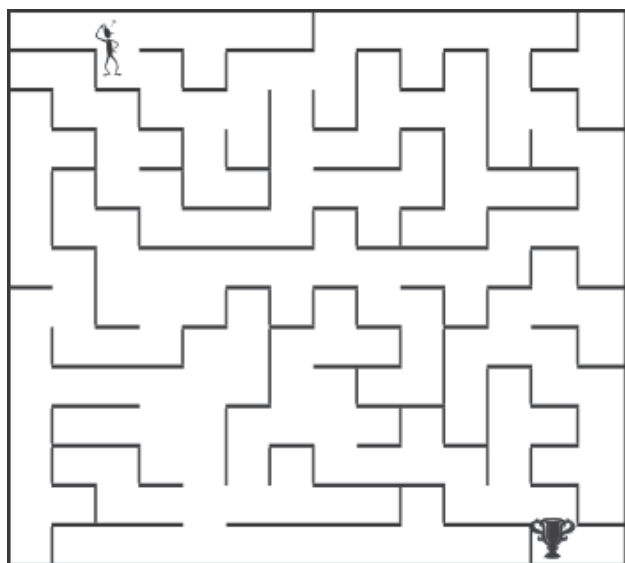
	1	2	X
1. Unde s-a născut M. Eminescu?	București	Brașov	Botoșani
2. Când a fost primul spectacol de operă în limba română în România	1875	1880	1885
3. În care an a izbucnit răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan?	1774	1784	1794
4. Câte diagonale are hexagonul?	6	9	12
5. Prin câte secțiuni primim dintr-un cub cu latura de 3 dm cuburi cu latura de 1 dm?	6	8	12
6. Ce fel de triunghi alcătuiesc segmentele de 5; 5; 12 unități	isoscel	dreptunghic	nu primim triunghi
7. Ce semn de matematică folosim cu numerele 2 și 3 pentru ca valoarea să fie între 2 și 3?	scădere	înmulțire	virgula decimală
8. Unde s-a construit prima fabrică de țigări cu foi?	Ungaria	Spania	Portugalia
9. Unde se află grădina botanică Pepi-kert?	Vácrátót	Szarvas	Zirc
10. În ce lună înfloresce teiul?	aprilie	mai	iunie
11. Câți dinți are delfinul?	50	100	200
12. Câți cromosomi are omul?	46	48	50
13. Care clădire face parte din cele 7 minuni ale lumii antice?	Piramida lui Kheops	turnul Babel	Acropole din Atena
13+1. Care oraș se află mai aproape de Budapesta?	Bichișciaba	Debretin	Kőszeg

Rezolvare:

1. x; 2. x; 3. 2; 4. 2; 5. 1; 6. x; 7. x; 8. 2; 9. 2; 10. x; 11. x; 12. 1; 13. 1; 13+1 1

Ana Crișan

LABIRINT

Ajută-l pe campionul nostru să ajungă la cupă.

CU OCHII SPRE PARIS

Tânărul regizor **Cornel Mândruțau** a obținut recent o bursă de studii la Paris, lansată de organizatorii Festivalului Internațional de Filme de la Cannes. Prin intermediul acestei burse, Cornel va avea posibilitatea de a definitiva scenariul următorului său film, cu titlul „Delta”, pe care, conform planurilor regizorului, îl va turna în anul viitor în România.

– Cum ai aflat despre această șansă?

– De fapt, pentru mine nu a însemnat o noutate că există această bursă, deoarece producătoarea mea *Petrányi Viktória* mi-a atras atenția asupra acestei posibilități, după ce am terminat filmările peliculei „Afta”. Atunci nu am concurat. Acum, de astă dată, a fost

un sinopsis al proiectului nou, precum și celelalte filme deja realizate. Eu am concurat cu patru filme: „Nu mai am eu nici o dorință”, „Afta”, „Zile frumoase” și „Sfânta Ioana a liniei de autobuz 78”. De fapt, aceste filme au fost cunoscute de către juriu. Am fost întrebat despre aceste filme și membrii au fost curioși de

Sfânta Ioana a liniei de autobuz 78

propunerea producătorului *Philippe Bober*, care este responsabil pentru difuzarea mondială a filmului „Zile frumoase”. El m-a îndemnat să-mi înaintez dosarul la acest concurs. Astfel am concurat cu noul meu proiect, cu filmul „Delta”, și la

proiectul cu care am concurat.

De asemenea, m-au întrebat de ce vreau să plec în Franța, fiindcă și la Budapesta aș putea scrie scenariul. În total am discutat o oră și jumătate, după care am fost anunțat că sunt admis.

Nu mai am eu nici o dorință

urmă am reușit să câștig bursa.

– Ce criterii a urmărit această selecție? Ce fel de pretenții a avut juriul?

– Pentru mine este greu să definesc care au fost exact pretențiile juriului. Ceea ce știu cu siguranță este că a trebuit să înaintez

Dar care au fost criteriile concrete la care eu am răspuns, habar nu am.

– Câți regizori au dreptul să participe la acest proiect?

– Din întreaga lume sunt șase regizori...

– Deci, tu ești singurul burșier din Ungaria?

– Da, așa este.

– Veți primi ajutor la această muncă?

– Fiecărui regizor i se asigură un consultant, la liberă alegere, cu care va putea discuta despre problemele care se ivesc pe parcursul scrierii și definitivării scenariului. Eu, bineînțeles, pentru această muncă am solicitat-o pe *Biró Yvette*, pe care o admir și o consider ca meștera mea. Organizatorii îmi vor asigura posibilitatea să pot consulta permanent cu Yvette, și pentru cinci săptămâni Yvette va putea veni apoi la Paris. Pe lângă dânsa, și alți specialiști vor discuta despre rezultatul muncii noastre. Asta, sper, va îmbunătăți numai scenariul meu, și nu invers.

– Dacă îmi aduc bine aminte, și filmul „Zile frumoase” l-ai dedicat meșterei tale. Ce însemnătate are ea în activitatea ta?

– Omul este foarte decent și nu este dispus să arate realizările sale oricui. Yvette este o esteticiană de filme cu mari experiențe. Dar, în plus, am încredere în ea, dat fiind cariera ei, și felul cum și-a acceptat exilul: de mai bine de 20 de ani nu mai trăiește în Ungaria, predând scrierea de scenarii în Franța și în Statele Unite. Mi-am dat seama că noi doi avem aceeași concepție despre lumea în care trăim. Dar este cu mult mai experimentată decât mine, încât eu pot folosi această înțelepciune și experiență. Cu toate acestea eu, bineînțeles, și pe mai departe voi scrie scenariile filmelor cu *Petrányi Viktória* și regizorul de teatru *Zsótér Sándor*. Yvette, însă, este un observator extern de important, care nu este implicată în așa măsură cum suntem noi. Pentru ea miza nu este atât de mare, cum este pentru noi. Tocmai de aceea, observațiile ei sunt pentru noi importante și de mare folos.

– Mai ai abia o lună până când pleci în Franța. De ce te ocupi în această perioadă?

– Acum regizez o operă contemporană, scrisă de *Lendvai Kamilló* în 1975. Premiera acesteia va avea loc la data de 18 octombrie, în foaierea cinematografului Atrium din Budapesta, iar la data de 19 octombrie plec la Paris. Victoria Cozma

AFTA

Zile frumoase

Ciprian Porumbescu
(1853–1883)

1		2	3	4	5		6	7	R↓
		8					9		
10	11					12			
13					14		15		
16					17	18		19	
		20		21			22		
23	24		25		26				
27			28			29		30	
31				32	33				
L↓							34		

ORIZONTAL: 1. O piesă corală a compozitorului român 8. Cumpără-mi – dar la Micherechi! 9. Adria – la mijloc! 10. Fluviu în vestul Rusiei 12. Dorim 13. Reprezentări prin mijloace grafice 15. Lichid potabil 16. Idem – și mai scurt! 17. Prepoziție des folosită 19. Vă – s-a întors! 21. O lucrare instrumentală pentru vioară și pian 23. Poseda 26. Olanda – în prescurtare internațională 27. Întreg, deplin 29. Radieră 31. Ura – e încurcată! 32. Capitala Greciei 34. Acela!

VERTICAL: 1. O operetă a compozitorului 2. Spin – întors! 3. Întindere de pământ 4. Denumire (inv.) 5. 101 – la romani 6. Se mistuie în foc (inv.) 7. Dezastru, ruină 11. Puil caprei 14. Avânt 18. Votează 20. Unitate de măsură (pl.) 22. Colectează, culege 24. Bucată de țesătură fină cu care femeile își acoperă capul sau fața 25. Doi-a! 28. Larg, mare 29. Țărm 33. Și iute – și pe jumătate!

- ah -

Jocul a fost un obicei de seamă al vieții sociale, ocazie de dans, de petrecere colectivă, de distracție a tinerilor români din Chitighaz.

Prin „joc” se înțelegea atât locul unde feciorii și fetele se adunau în zilele de sărbătoare și duminica pentru a se distra, cât și ocazia pentru legarea cunoștințelor, a prietenilor, a viitoarelor căsătorii.

Un grup de tineri la jocul ținut într-o casă țărănească la începutul anilor 1900

Organizatorii, responsabili jocului erau feciorii numiți „tăblași”, doi la număr, aleși dintre dansatorii de frunte. Ei angajau muzicanții, de obicei un primăș și un contraș. La Chitighaz au cântat Ciotălă, Farcu, Ioan Bila, Copil Gergely, Gheorghe Otlăcan (Burghe). Tăblașii adunau plata pentru muzicanți și pentru chirie, iar tinerii puteau participa la joc numai atunci dacă plăteau taxa. Tot tăblașii păstrau ordinea, mai ales că ei aveau autoritate. Ei puteau să-i dea afară pe cei care tulburau ordinea sau provocau bătăi.

Czene néni vindea dulciuri în timpul jocului

Tăblașii începeau „danțul”. Ei jucau în fruntea șirului, „nainte”, în fața „hididușilor”, cu fetele lor alese. (Acestea aduceau pentru ei într-un „dosoi” pită și clisă. Acest prosop era legat apoi la brâu feciorilor ca însemn al chezașiei). Tot ei îi „băgau în danț” pe tinerii începători. Fetele de la 15–16 ani, feciorii de la 17–18 ani au putut lua parte la aceste întruniri. Ieșirea la joc era anticipată de pregătiri, când

adolescenții învățau jocuri-le de la surori, frați, prieteni mai mari sau de la părinți. Dansurile s-au moștenit de la o generație la alta.

Jocul s-a organizat în fiecare duminică și zi de sărbătoare de la ora unu până seara la apusul soarelui. Nu

se făcea joc în perioada posturilor. Participanții la joc dansau în trei-patru rânduri, feciorii mai isteți și fetele mai „văzute” jucau în primul rând. Fetele stăteau în rând și așteptau chemarea feciorilor. Aceștia, înainte de a începe dansul, invitau fata cu care voiau să joace cu întrebarea: „Vii la mine să te joc (să jucăm)?”. „Nu vii să-ntoarcem una?” Dacă răspunsul era „Da”, atunci fata s-a dus la feciorul respectiv când a început dansul și feciorul a chemat-o. Feciorii se aliniau în șir, tăblașii dădeau semn „hididușilor” și „îndăluieu” jocul.

Apoi prindeau mâna fetelor, dansau și se întreceau cu strigături:

„Haida fată că să gată
Și s-apucă cielălaltă.”
„Haida fată să te joc
deie-ți Dumnezo noroc!”
„Frunză verde busuioc
Haideți fete voi la joc!”

O suită de dansuri dura 15–20 de minute, iar șirul dansurilor avea o ordine strictă: lungă – mânăntăua – țigăneasca – lungă, „a dragostii”. După terminarea

dansului, feciorii multumeau dansul spunând: „Să-ți fie de bine!”, „Să ai noroc!”, „Deie-ți Dumnezo noroc!”

După un rând de dans a urmat o scurtă „hodină”, când tinerii discutau, glumeau, feciorii furau „cărpa” fetelor. În timpul pauzei cumpărau „țucur” sau ciocolată de la Czene néni, care vindea dulciuri la fiecare joc. Nană Fica (Sofia) a lu Hinăr (Grósz Györgyne) mi-a povestit că în 1927, când a fost de zece ani, fetele și pruncii (prășcăii) mai mici au stat la pândă, se uitau prin fereastră cum dansau la joc tinerii cei „măroci”. Ei, cei mari, îi alungau („întărgăteu”) de acolo zicându-le: „Pițiluș, mereți căta casă”.

În afară de suita de dansuri s-a mai jucat și hora mare, dansul maghiar „ciardașul” și sârba:

„Hai la sârba
Să-i dăm una
Să să sature năbuna.
Hai la sârba
Să-i dăm două
Să răsără luna nouă.
Luna nouă răsărită
Mândruța îi despletită.”

În timpul jocului, participanții chiuiau și „dăscăntau”, adică rosteau ritmic strigături. Toate strigăturile de joc au texte vesele, cu aluzii satirice sau glumețe create de oameni. Prin strigături s-a accelerat ritmul dansului:

„Întoarce fata pă su mână!
Să sudițe-o săptămână.”

Tăblașii îndrumau desfășurarea dansului cu o strigătură-comandă:

„Joacă, joacă, mânăntă,
Tragă-te dracu dă păr!”

Bateria cizmelor a avut rolul de a accelera jocul, de a-l dinamiza:

„Bate cizma să porneasca
Toată lumea să trăiască!
Bate cizma pă tureac
Să s-audă păstă sat.”

Uneori prin strigături erau batjocorite fetele care nu se pricepeau la muncile casnice.

„Ardeleana ști juca,
Pita n-o ști frământa,
Odată o făcut opt
Și nici una nu s-o copt
(Nici pă una nu i-o copt).”
„Asta-i fată jucăușe,
Cu gunoiu după ușe.
Când îi vine pețitori
Zop cu iel după cuptor.”

Feciorul fudul și fata îngâmfată se batjocoreau în felul următor:

„Mândruța care-i măreață
N-ajunge on uou dă rață.

Bădiță cu păru creț
Mere-n târg și n-are preț
Ca grăul cel săcăreț.”

Au fost strigături anume pentru încheierea întrunirii care conțin și o urare de bine:

„Noi ne-om lua și ne-om duce
În urma noastră crească
nuce!”

Tineri ieșind de la jocul organizat la casa de cultură, în anii 1950

Când se termina jocul, fetele care aveau draguț erau însoțite de acesta până la casele lor. Celelalte mergeau în grup, ori erau însoțite de prietene sau fetele din vecini.

În anii 1930, jocul s-a ținut la birtul jidovului Freisinger, unde era o sală mare pe care tinerii au închiriat-o. La diferite baluri, ținute seara, fetele totdeauna erau însoțite de mama lor sau de o femeie din familie. Ocazie de dans aveau tinerii și la nuntă. Respectarea legilor străvechi ale jocului du-

mânților din Chitighaz (din când în când s-au mai organizat echipe de dansuri populare), dar dansurile se moștenesc prin echipele de păstrare a tradițiilor ale vrăstnicilor, tinerilor și ale elevilor școlii românești. În cadrul unor programe culturale, dansul popular prezentat pe scenă devine un mijloc de evocare a trecutului și de dezvoltare a sentimentelor pozitive față de neam și de colectivitatea locală. Cei mai cunoscuți interpreți

de dansuri populare și răspânditori ai comorii culturale românești din Chitighaz sunt soții Ana și Gheorghe Buha. Ei participă la diferite festivaluri în țară și în străinătate, au obținut diferite distincții, precum cea de „Meșteri ai artei populare”, primită în 1997. Taberele de dansuri populare, organizate în ultimii ani de Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz au convins copiii și părinții că merită să învețe și să se promoveze dansurile din sat, ca să nu piară cu totul aceste fru-

Hididușii cântau și în pauză, când feciorii se odihneau (1955)

minical au garantat vitalitatea și continuitatea petrecerilor.

În 1950, odată cu deschiderea „casei de cultură”, acolo s-a asigurat o sală mai spațioasă pentru jocuri. Aici au fost tăblași frații Gheorghe și Petre Purece, Gheorghe Bandula. Jocuri s-au organizat până în 1963.

Și jocul, ca alte obiceiuri, s-a pierdut din tradițiile ro-

moase dansuri strămoșești. Tradițiile sunt purtătoare de identitate minoritară și locală.

Dansurile, cântecele păstrate pe meleagurile noastre din moși-strămoși contribuie în mare măsură la păstrarea și supraviețuirea existenței noastre minoritare.

Maria Sarca Zombai
(Fotografii din arhiva autoarei)

Cele mai frumoase texte comentate (10)

Mihaela Bucin:
Schimbări

poezie ca refuz ♦ condiția libertății ♦ radicalitatea gestului

„M-am săturat demult să fiu păpușă
în fortăreața tristă de cenușă.
M-am hotărât să răbufnesc afară,
s-arunc obișnuința ca pe-un sac uzat
cu pași de melc să urc pe scări de ceară,
să-ți evadiez din gânduri și din pat.
Cu forma și cuvântul nu mă-mpac
în mine locuiește plictiseala
Și orice haină nouă vreau să-mbrac,
mă strânge, mă sugrumă. Oboseala
își crește aluatul cu fiecare anotimp
nu se deschide strălucirii nici o ușă,
se prăbușește întunericul din timp
și eu m-am săturat să fiu păpușă.
Vreau pod care să poată uni idei
și să mă lupt cu mine și cu ele.
Pe mal, îmbălsămați nefericiți stau ei și ele,
copii nefericiți ai gândurilor mele.”

**I. Interpretarea
textului**

O voce discretă, dar cu nebănuite resurse lirice și un suflu poetic susținut de gesturi ample, topindu-se în propriile texte până la abandonare, ne oferă, cu prea multă parcimonie*, Mihaela Bucin. Pe de altă parte, o sinceritate a spunerii, dezarmant de abruptă, chiar și acolo unde pare să catalogheze evenimentul din preajmă, îi dă tăria morală a unor adevăruri care ele însele impun rostire în ade-

văr poetic. Ținuta de judecător, care-i întărește ascendența* morală asupra existenței, nu este o opțiune de atitudine poetică, nici o soluție la izbândă sau, mai mult, invitație la jubilație* interioară; din contră, ea trebuie să-i descopere tocmai punctele slabe, pentru a ști de care fapt sau situație să se ferească. Căci trebuie să o spunem de la început, poezia, nici chiar ea, nu poate aduce eliberarea de drame sau dureri răbufnite, ci unelte împotriva omului, ademenindu-l cu fața fru-

moasă a cuvintelor. De aceea, poezia caută să devină pentru poet spațiul confesiunilor*, înșirând cuvintele prin desfacerea lor de semnificația festivă, ceremonială. Tipul de atitudine devine astfel un refuz al imaginii lustruite artificial și, prin corelare, luarea în răspăr a poeziei, un act de rebeliune* a eului liric. Nu se caută o posibilă soluție a eliberării, din contră, o asumare a datului existențial. Implicarea presupune și acest gest al acțiunii directe, fătuse, născut mai întâi dintr-un act de negare a existenței obișnuite, a rutinei, apoi susținut de un altul de afirmare a unor aspirații și idealuri salvatoare. Bătălia cu lumea începe cu bătălia cu sine, o constatare fără ocolișuri a absenței noului și surprizei, urmată de nevoia de schimbare radicală și atingerea pragului de activizare a luptei de idei. Imaginea acestei bătălii este distrugerea cadrului inițial, vinovat pentru monotonia existenței și artificul diversității („fortăreața de cenușă”). Starea de plictis și de gol, de lipsă de acțiune și idei, echivalentă cu o haină care strânge ori cu întunericul ce

nu mai măsoară timpul, devine mobilul* revoltei eului liric. Câtă vreme și anotimpurile acumulează în trecerea lor oboseala înceată și monotonă a rutinei*, atitudinea de refuz a unei asemenea stări de lăncetare se exprimă prin răzvrătirea împotriva condiției umane, în chipul păpușii mânuite de altcineva. În acest raport, dintre condiția omului liber, necondiționat de nici o constrângere, și cea de om-robot, de marionetă* mânuită de alt regizor decât omul, stă valoarea meditației din acest poem. O poezie văzută ca aspirație, dar în același timp ca refuz, fiindcă este doar o trecătoare și iluzorie minciună, câtă vreme nefericirea domnește peste gânduri și sentimente.

Valori stilistice Poemul în dezbatere se construiește poetic și stilistic după cele două atitudini: una de ieșire în afară, prin actul de revoltă, cealaltă de stare a golului și existenței fără relief. Pentru prima, poetul folosește verbe de acțiune, într-o gradare a efectului („Vreau”, „să răbufnesc”, „s-arunc”, „să lupt”, „să evadiez”); pentru cea de a doua metafore ale închiderii, golului, plictisului existențial („păpușă”, „fortăreața de cenușă”, „sac uzat”, „scări de ceară”). Asemenea metafore de raportare, care numesc starea de urât și angoasă*, trimit la instrumentarul poe-

tic simbolist (oboseală, plictiseală, obișnuință). Imaginea finală a „copiilor nefericiți”, ca metaforă a ideilor goale și obișnuite, exprimă nevoia și gestul radical al schimbării. **Podul** ca imagine spațială a unirii a două puncte devine astfel pragul de legătură între ceea ce există ne-a dat prin dreptul la viață și aspirația spre idei, construind superior dincolo de obișnuit. E nevoia de eliberare de trecut și proiecție a idealurilor. De reținut că verbele sunt în majoritate la indicativ și conjunctiv prezent, ceea ce dă poeziei dinamism și răspunde gestului de acțiune permanentă și radicală.

prof. dr. Cornel Munteanu,
Budapesta

**Referințe
bibliografice:**

Poemul luat în discuție a apărut, inițial, în din Noi, nr. 11, 13 decembrie 1991, p. 6. În aceeași sferă a meditațiilor și a tipului de atitudine a eului liric se încadrează și alte poeme ale autoarei, precum primul poem, Fără rost. Vezi sinteza C. Munteanu, Literatura românilor din Ungaria, în Annales 2000; Cristian Fulaș, Două vârste poetice: Petru Anton și Mihaela Bucin, în revista România Km 0, nr. 6, sept. 2002.

II. Mic dicționar explicativ

angoasă, stare complexă de neliniște, spaimă, îndoielă, care conduce la pesimism și renunțare

ascendență, însușirea de a fi superior printr-o calitate constantă, care deosebește un om de ceilalți

confesiune, act de mărturisire care adaugă și un plus de meditație asupra sinelui. Are un puternic caracter subiectiv și personal.

jubilație, stare de entuziasm, datorată unei descoperiri și exprimată prin sentimente de bucurie și explozie a trăirilor

marionetă, rol-instrument în teatrul de păpuși, mânuită de mecanism manual cu ațe și sfori, și care reproduce pe o mini scenă gesturile, atitudinile și caracterele oamenilor

mobil, cauză a ceva, producătoare de mișcare și efect
(cu)**parcimonie**, locuțiune adverbială care exprimă acțiunea de reținere și rezervă față de anumite probleme, sinonim „cu zgârcenie”

rebeliune, act de revoltă interioară asumată conștient, născută dintr-o nemulțumire sau dezamăgire

rutină, existență rigidă, ghidată de niște reguli stricte și fixe, care fac viața monotonă, obișnuită și fără evenimente spectaculoase. Sinonim cu un alt cuvânt neologic stereotipie

Profesoara Mihaela Bucin (s.) alături de Viorica Oros Fábián, în juriul Concursului de Povești din 2003, de la Bichișciaba

On vis bun... și nu pre

După câte-m aduc aminte, încă nu v-am mărturisit cum că io sufăr dă insomnie. Că nu știț ce-nsamnă asta? Vă spun. Îi voarbă că noapte nu poci nici adormi, nici dormi bine fără somnifere. Nici asta nu știț că ce însmnă? Vă spun. Somniferele-s naște leacuri care ajută să adormi, cam la on jumătate dă ceas după ce le-ai băut, da' cu iele poț dormi cel puțin patru-cinci ceasuri, uă tumna și mai mult, fără să te trezești. Așe dară treaba asta, cum ar zice chitighăzeanu, „îi bună și nu pre”. Îi bună că mă poci hodini dăstul dă bine, da' i și cam re, dăuarece dimineața mă trezesc cam găimaci dîn cap, da' și dă aceie că numa tare rare uări îm aduc aminte dă visurile visate, – acăr că mă visăz cu lucruri bune, acăr că cu rele.

Bogăt și dăstul că, în careva noapte dîn săptămâna trecută, am avut on vis bun... și nu pre. Vi-l povestesc. Am io naște neamuri la Micherechi care, în vis zic, m-or temat în goștiile la ii. Cum da, cum nu, odată numa mă aflu la casa culturală, indeva în mijlocu sălii ce mare, pă

podium on tânăr înalt, bărbos, cu păru lung, cu o brâncă în nădrajii dăsbumbaț și uz, să chinuie să poftească pă podium, rând pă rând, naște babe bătrâne, dîntră care unele – după cum m-o șoptit cineva dă lângă mine, – nici n-or fost dă față. Tânăru să chinuie să vorbască românește, da' nu știie, numa dup-on pipăruș cite, când îi răușe. Babele ar fi trăbuit să-l numească și să-l aleagă pă președintele nou a colectivii, da' iele nicări, pă tânăru bărbos nime nu-l asculta, oamenii să preumblau pîntră mine și bărbosu, ca și cum am fi la on târg dă toamnă. Cu tăte aște, pă bărbosu mort dă bat amu, l-or ales dă președinte.

Pîntră aște, odată numa că mă aflu c-on fost preten dă lucru în stînga me, dă ciie lature cu altu, – amândoi ierau băuț oleacă, da' numa cu măsura. Unu făce chipuri, celalalt tălmăce bărbosului: iel îi duc pipărușele cu vorbire „scrisă”, numa că pipărușele ierau goale... Dă vorbit n-am vorbit noi nimica, da', așe cum îi în vis, m-or dat dă știre cum că în fundu sălii ieste ceva

dă băut și dă mâncat... Mă întorc io napoi, adecate o masă plină cu dă tăte bunătățile, așe cu vârf, ca vara stogurile dă grâu. Cum m-ntorc, cum aud dîn spate o gălăiie mare, adecate pă bărbosu, naște tănări dîn banda lui, îl mățeu cătă mine. Ista, ca să-l apăr io, m-o apucat dă mâneca dă la căbat, iară io, ca să scap dă iel, dîn tăte puterile m-am azmucit mâneca cu brâncă cu tăt... Numa că, odată cu asta, și aieve mi s-o clătît brâncă, mișcare la care am tresărit dîn somn.

„Bine și nu pre.” Bine că m-am trezit dîn somn, dăuarece așe m-o răușit să nu uit barem visu aista; nu pre, dăuarece cile visate nicidăcum n-or fost pă placu mneu. Da' ce-i drept, îi drept: întâmplare visată m-o dat dă gândit, și numa d-aceie vi u-am povestit, da' dacă s-ar afla cățva micherecheni care ar ști să-m tâlcuiască visu visat... Sandu Popa

Aneecdote săcuiești

– Nu te teme dă nimica, – l-o îmbărbătat popa p-on săcui beteag, – că, dacă-i muri, în raiu cel ceresc îi ajunje.

– Mie, zo, nu mi-i dor după raiu cel ceresc, – jeme săcuii, – că io în tătă viața me te-am iubit, dom' părinte, apu și în ceie lume aș vre să rămân cu dumneta.

♦ ♦ ♦

On săcui, margând la plug c-o căruță cu doi boi și vând că înainte lui mere on jidan c-on sîngur cal, l-o ntrebat pă jidan:

– Da' dîrce nu-ț cumperi înc-on cal lângă cel ce-l ai?

– Da' tu dîrce nu meri la plug cu șasă boi? – îl întreabă jidanu.

– D-aceie că n-am pă ce-i cumpăra, – s-o apărat săcuii.

– No-amu, dacă tu nu ai, nici io n-am, – l-o lămurit jidanu, ș-o măs în treaba lui.

♦ ♦ ♦

On săcui băutor, dă câte uări să-mbăta la crâjmă, tă' cu aceie să apăra, că d-aceie be, dăuarece pă ficiorașu lui nu îl duc în cătăniie. Când i-o vinit vreme, pă ficior l-or temat la șorozlaş, doctoru i-o aflat ceva bai, așe că l-or trimăs acasă. Dup-asta săcuii nost o băut și mai-d-așe!

– D-amu dîrce bei, că doară ț-o rămas acasă ficioru? – l-o ntrebat cineva.

– Amu dă fericit beu, tumna pântru că nu l-or dus în cătăniie, – i-o fost răspunsu săcuiului.

♦ ♦ ♦

– Te omor! Te omor! – cu voarbele aște și c-on cuțit mare s-o apropiet on țagan mănios dă nevastă-sa.

– No, dacă i-i omorî, – l-o sfătuit on săcui, – atunci, crede-mă, și pă tine te-or spânzura.

– D-apu dacă așe stră treaba, atunci mai nante mă omor pă mine, apoi i-a vini rându ii! – i-o replicat țaganu, amu și mai furios.

Am citit că...

Mai dăunăz, după ce a mnei tăț or măs în treaba lor, și după ce s-o mai tomnit oleacă vreme, am ieșit în ocol să-m cot ceva dă lucru. No, nu mult o trăbuit să mă gândesc că dă ce să mă prind mai nante, dăuarece vântuțu dîn noapte trecută iară ne-o împânzit ocolu cu frunză dă nuc, așe că m-am cotat o mătură dă spini și m-am pus la măturat. După ce am gătat pîn ocol, am ieșit și în uliță, – că și acolo avem naște pruni și vo doi-trii vișini, – și m-am văzut dă treabă. Da' cum am gătat cu măturatu în parte dă cătă vecinu Ciorba, cum vād că ieșe dă la iel dîn ocol on bărbat, în urma lui cu bătrănu Ciorba. Ne dăm noi bineață, Ciorba românește, vindicu lui ungurește, da' cu asta n-or gătat iște, ce m-or întrebat, ungureșete, că n-aș ave olea' dă vreme pântru ii. Ba da, le răspund io, și cu asta mă și duc duc io cătă ii.

Ajung io la ii, dau brâncă și cu unu și cu altu, da' „unguru” nost nu-ș spune numele, ce dăloc mă-ntreabă că ce părere am io dăspră guvern, dăspră partidele cile mare, dăspră politica țării, dăspră stare familiii noaște și ce mai știu ce. Îi răspund io iasta și ceie, omu nost le-nsamnă p-on pipăruș așezat p-o tașcă domnească. „Aista i-i lucru” – gândesc io, da' tă' cu gându că uare dă inde-l cunosc io pă bărbatu aista, – nici pre tânăr, nici pre bătrân, – că semnele lui tare arăduceu pă cineva dîn sat. Dă l-o vreme îl și întreb io apoi că, dară, și-m fie cu iertare, da' io amu nici aceie n-ntăleg că la ce-i treabă lui răspunsurile mele, da'-ncă nici aceie nu știu că cu cine stau în față, batăr că asamănă pă cineva dîn sat, bunăuară

cu Toader Misarășu. După asta nici nu m-am mnirat pre tare că iel, cu adevărat îi pruncu lui Misarășu care, mai mult dă doauăzăci dă ani șede la Peșt, da' dăspră care în sat nu să vorbe tumna dă bine. Oleacă m-am ciudălit io la răspunsurile auzăte, apoi m-am făcut că mă silesc cu măturatu, că mai am și alte treburi, așe că, cu una cu doauă, m-am luat rămas bun dă la iel.

M-am băgat în ocol, am mai măturat ce-am măturat și pîn fața cotețelor, da' nici cum n-am putut scăpa dă gându că uare cu ce țantă o vinit în sat Tudoraș după atăta vreme, și că uare la ce i-o trăbuit lui datele pă care le-o cerut și dă la mine, și-așe.

No-amu, la câteva săptămâni după întâlnire noastă, odată numa dau înt-on uișag dă numele lui Tudoraș. Da', sâncer să fiu, nu m-or îmbucurat cile citite. Îi vorbă că iel și c-o bandă d-a lui, umblă pîn țară, bunăuară dînt-on sat înt-altu, coată bătrăni rămași singuri, da' care au căși dă vândut, apoi, cu ajutoru unor advocaț prefăcuț și cu contracte născocite, îi scot dîn tătă avere pă cii ce-i pot păcăli, așe că amu ii-s cotaț dă poliție!

La una ca asta, ieu io susuară uișagu, mă duc la vecinu cu iel, îi arăt veste, o citește, să uită la mine și mă-ntreabă: „Amu ce îi dă făcut?” „Nu știu,” îi răspund io, da' cu gându că și fără ajutoru nost l-or prinde pă sateanu nost. Cu asta vecinu, pă cum am văzut, s-o liniștit, da' io încă nu, așe că, încă, nu știu ce a aduce zîua dă mână...

Vă dorește sănătate cât mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Glume cu țaganii

Preumblându-să pîn oraș, Lingurar și Lăcătuș să întâlnesc cu popa care ave brâncă ruptă și pusă-n ghips.

– Ce-ai pățat, dom' părinte? – îl întreabă unu.

– Asară, când mă spălam, am picat, m-am lovit dă marjine căzi și m-am rupt brâncă.

Popa mere mai dăparte. Lingurar îl întreabă pă Lăcătuș:

– Mă, da' cei aia cadă?

– Habar n-am, că nici io nu umblu la biserecă – îi răspunde Lăcătuș.

Hegheduș du face parte dîn rându oamenilor cu veste bună. D-acie, tătă lume ascultă cu nă-ncredere poveștile lui.

– Asară am pus pă fugă cinci polițiști, – să laudă odată în crâjmă.

– Cum dă ț-o răușit una ca asta? – îl întreabă unu dă la masa vecină.

– Așe că io fujem cu budelarășu furat, apu polițiștii după mine!

Lăcătuș, cu nă-ncredere, să răstește la nevastă-sa:

– Auz tu, zăpăcito, io așe vād că pruncașu aista mic nu-i dă la mine!

Nevasta să apără:

– Cum poț tu spune una ca asta, când tumna Iliuță-i acela pă care l-am făcut cu tine?!

Fotbal

Succese neașteptate în Cupa UEFA

Steaua și Dinamo București, cele două echipe românești care mai participă în prima etapă a Cupei UEFA, au evoluat neașteptat de bine în meciurile disputate pe data de 24 septembrie. Steaua a reușit un egal senzațional, de 1-1, în partida disputată în deplasare cu Southampton, iar Dinamo a învins la București cu scorul de 2-0, impunându-se în fața unui adversar deosebit de dificil, Sahtyor Donețk.

După eșecul suferit în al doilea tur preliminar al Ligii Campionilor de Rapid București, cele două cluburi românești, rămase încă pe scena fotbalului internațional s-au confruntat cu doi adversari extrem de puternici.

Egalul Stelei pe Saint Mary Stadium

Luând în considerare faptul că Southampton, până la sfârșitul acestei săptămâni, n-a părăsit nici o dată învins terenul, înaintea partidei nici măcar cei mai înfocați susținători ai Stelei nu au crezut într-un rezultat dător de speranțe pentru retur. Însă antrenorul Victor Pițurcă și elevii lui, au prezentat în prima repriză un joc extraordinar de disciplinat. În această perioadă, chiar dacă gazdele au posedat mingea mult mai mult, oaspeții au reușit să se impună cu mai multe ocazii mari de gol, dintre care una a fost fructificată de vârful Claudiu Răducanu. În a doua parte a jocului au dominat și mai mult „Sfinții”, iar presingul lor le-a adus egalarea. Ca no-

Victor Pițurcă a pregătit o tactică eficientă

rocul, steliștii nu s-au panicat după golul primit în urma unei greșeli în apărare și au continuat cu același joc disciplinat, astfel încât, chiar și după cele șase minute de prelungiri, au păstrat egalul senzațional, obținut în fața celor 30.000 de suporterii locali și ai echipei care cu doar câteva zile înaintea a învins superclubul Manchester United.

Dinamo a pornit motoarele în ultimele 10 minute

Echipa adversă a „câinilor”, Sahtyor Donețk este una dintre cele mai bogate cluburi din

estul Europei. Despre posibilitățile financiare ale ucrainenilor spune mult că la ei evoluează peste zece jucători străini, printre care și acel Răzvan Raț care vara trecută a semnat un contract anual de 900.000 de dolari, antrenorul fiind germanul Berndt Schuster. Dinamo a izbutit să joace o partidă echilibrată, timp de 80 de minute cu un asemenea adversar puternic, iar pe ultimele 10 de metri nu numai că nu a cedat, ci prin schimburi inspirate a reușit să accelereze jocul chiar pe la sfârșitul meciului. Cu cele două goluri înscrise în minutele 83 și 87 a obținut un avantaj considerabil, ce lasă șanse serioase de calificare.

Returul primei etape a Cupei UEFA se va disputa pe 15-16 octombrie. Cele două reprezentante ale fotbalului românesc vor trebui să-și apere șansele în fața a două adversare rănite în tur, dar care rămân și pe mai departe aceleași cluburi puternice. Oricum, speranțele sunt mari, pentru că Steaua se poate califica pe teren propriu și cu un egal la zero, iar Dinamo, pe lângă cele două goluri marcate, nu a primit nici unul. Rezultatele îi obligă pe adversari să atace, iar cele două formații românești joacă bine pe contraatac.

Ștefan Crâsta

Calificare furată?

Mircea Sandu crede că echipele din vest ar fi favorizate

UEFA consideră „absolut ridicole” acuzațiile președintelui FRF

Selecționata de fotbal a României a ratat o mare șansă de a se califica fără probleme la Campionatul European 2004. Nu există nici o scuză pentru meciurile pierdute la București în fața Norvegiei (0-1) și împotriva Danemarcei (2-5). În ciuda acestor înfrângeri, naționala s-ar fi putut califica la europene, dacă... Dar a intervenit acest „dacă”, care a răpit fotbalistilor români nu mai puțin de patru (!) puncte. Ce s-ar fi întâmplat oare, „dacă” în meciul jucat în deplasare cu Norvegia mingea atinsă cu mâna de Carew, nu s-ar fi datorat lui Chivu? Și care ar fi fost oare șansele românilor, „dacă” după lecția de fotbal oferită la Copenhaga, arbitrul nu ar fi prelungit peste timpul anunțat la expirarea celor 90 de minute de joc? Atunci România s-ar fi calificat pe primul loc din grupă. După punctele pierdute în asemenea împrejurări, poate nu chiar fără motiv s-a ridicat problema: ar fi mai bine văzute echipe din vest la CE din Portugalia? În urma acestor grave greșeli ale arbitrajului, președintele Federației Române de Fotbal a depus o plângere la UEFA.

Directorul de comunicare al Uniunii Europene de Fotbal / UEFA, Mike Lee, consideră „absolut ridicole” acuzațiile președintelui FRF, Mircea Sandu, potrivit cărora forul continental ar fi susținut arbitrajele care au defavorizat reprezentativa României și alte echipe din Europa răsăriteană, informează agenția Reuters. „Orice sugestie potrivit căreia ar exista anumite preferințe naționale sau regionale, în rândul arbitrilor desemnați de UEFA, este complet nefondată. Este un lucru absolut ridicol. Cavalerii fluierei din Europa sunt cei mai buni din lume, și sunt total independenți față de orice tip de influență”, a precizat Lee. „Bineînțeles, deciziile arbitrilor nasc uneori controverse, mai ales atunci când rezultatul meciului nu este cel așteptat. Dar acest lucru nu trebuie să pună la îndoială independența arbitrilor noștri”, a mai adăugat responsabilul UEFA.

Președintele Federației Române de Fotbal a comentat poziția UEFA astfel: „Acuz în mod direct Comisia de arbitri a UEFA, care a desemnat arbitri care au comis în mod deliberat anumite greșeli împotriva echipei naționale. Fotbalul românesc a suferit pierderi morale și financiare, iar imaginea sa a fost afectată de arbitrajele din ultima perioadă”. Mircea Sandu, care a depus un me-

moriu la UEFA în legătură cu acest subiect, a mai precizat că și alte țări din regiune îi împărtășesc părerea. „UEFA are o problemă, întrucât am primit semnale similare din Ungaria, Lituania și Ucraina. Și cei mai reprezentativi jucători români, Chivu și Mutu, se numără, de asemenea, printre cei care consideră că există o anumită discriminare față de țările din estul continentului, care nu au intrat deocamdată în Uniunea Europeană”, a adăugat conducătorul FRF.

T. Boca

România, locul 20 în topul FIFA

Echipa națională a României ocupă locul 20 (cu 663 de puncte), în clasamentul FIFA, care a fost dat publicității săptămâna trecută la Geneva. Tricolorii sunt în cădere de un loc față de luna august. Adversarele României în preliminariile Campionatului European din anul 2004, ocupă următoarele poziții: Danemarca - 14, Norvegia - 25, Bosnia Herțegovina - 58 și Luxemburg - 151. Primele zece locuri în această ierarhie sunt ocupate de următoarele formații: 1. Brazilia, 2. Franța, 3. Spania, 4. Argentina, 5. Mexic, 6. Anglia, 7. Olanda, 8. Turcia, 9-10. Cehia și Germania.

Giula rămâne neînvingătoare

Giula-Orosháza 2-1 (0-0). Giula: Steigerwald - Somogyi, Nagy, Futaki, Géczi - Zöld, Lázok, Sárbut, Karda, Dobrai - Tóth. Antrenor: Fodor Sándor. Orosháza: Such - Ferenczi, Șerban, Molnár, Szrenka - Búza, Pozsár, Csiszár, Lovas - Dobi, Jakab. Antrenor: Belvon Attila.

Locul ocupat în clasament de echipa din Giula.

3. 7 4-3-0 14-3 15 p.

Schimbările personale produse în echipa gazdă a adus roade în sezonul de toamnă. Până la ora actuală, giulani au reușit să acumuleze 15 puncte din 7 meciuri și nu au pierdut nici o partidă. Antrenorul gaz-

delor în sezonul trecut a ocupat postul de tehnician al oaspeților. Deci Fodor Sándor s-a aflat într-o situație specială, delicată, atunci când a pregătit echipa sa nouă împotriva foștilor săi elevi. În prima repriză, jocul s-a scurs între cele două caree. Porțile nu s-au pus în pericol de către nici o echipă. Jocul în această perioadă a fost presărat cu faze dure care însă au rămas nesancționate de către arbitru. După ce în minutul 52 oaspeții au ratat o șansă uriașă în minutul 58, portarul gazdelor a fost nevoit să intervină cu o apărare senzațională. Însă cu un minut mai târziu, după un corner, balonul

s-a oprit în poarta giulană. În minutul 71, doar bara a salvat gazdele de la o diferență de două goluri, iar cu 5 minute mai târziu, un gol marcat de giulani a fost anulat pe motiv de ofsaid. Cu 7 minute înaintea încheierii partidei, gazdele au reușit să egaleze după un corner. În aceste momente, tensiunea din tribună și de pe teren s-a încordat la maxim, iar deznodământul a fost cu adevărat senzațional pentru giulani. Victoria gazdelor a fost cucerită în minutul 90, când Nagy a marcat cu capul. Cu toate că în cele trei minute de prelungire oaspeții au atacat fără întreruperi, ei n-au mai reușit să egaleze. La fluierul final a început o adevărată fiestă pe stadionul din Giula. Partida celor două formații din județul Bichiș a adus o luptă emoționantă așa cum este de obicei între echipele celor două orașe.

MIC

Următoarele meciuri

4 octombrie (sâmbătă)

Kunágota-Aletea 14.00
Pocci-Mezősas 14.00
Csökmő-Jaca 14.00

5 octombrie (duminică)

Macău-Giula Termal 15.00
Sáp-Săcal 14.00
Micherechi-Bătania 14.00
Bócs-Leta Mare 14.00

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionatul NB II.	
Giula-Orosháza	2-1
Campionatul NB III.	
Leta Mare-Mád	2-1
Campionatul județean, Bichiș, div. I.	
Micherechi-Vésztő	1-2
Bătania-Gyomaendrőd	2-1
Campionatul județean, Bichiș, div. II.	
Aletea-Újkígyós	4-1
Campionatul județean, Bichiș, div. III.	
Leucusház-Békéssámson	2-2
Kétsoprony-Chitighaz	3-0
Campionatul județean, Bihor, div. III.	
Kismarja-Pocci	2-2
Jaca-Sáp	4-3
Săcal-Bihartorda	2-2

ROMÂNIA

Luni 6 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Caravana premierelor (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Surprize, surprize... (R) 12.25 Ultimul stinge lumina! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Telemicroscopia (R) 14.30 Pro Patria 15.00 Kronika 16.00 TVR în direct. Dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Dragoste și răzbumare 17.20 Știri 17.25 Ochiul magic 17.55 Duelul diamantelor 18.00 Jurnal 18.45 Iartă-mă! 19.45 Teatru în serial. Adio, Europa! 20.45 Reflecții rutiere 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Profesiuniști 23.30 Film. Sex, dragoste și bani 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film (R) Căsătorie în stil american 3.30 Profesiuniști (R) 4.30 Serial. (R) 5.30 Corect! (R) 5.40 Teleshopping (R).

Marți 7 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Spectacolul lumii (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. Magnum 11.00 Serial. (R). Dragoste și răzbumare 12.00 Serial (R) Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Alege viața! 14.00 Kronika 15.30 Vector III. Magazin științific 16.00 TVR în direct. Dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Dragoste și răzbumare 17.20 Știri 17.25 Agenția de plasare 17.55 Duelul diamantelor 18.00 Jurnal 18.45 Festivalul filmului tău. Picat din cer 20.55 România 1... și strada 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnalul de noapte 23.00 Ultimul stinge lumina! (R) 23.30 Alege viața! (R) 1.00 Jurnal (R) 1.45 România 1... și strada (R) 1.55 Film (R) 3.25 Corect! (R) 3.35 Interes general (R) 4.30 Serial (R) 5.30 Corect! (R) 5.40 Teleshopping.

Miercuri 8 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Dincolo de hartă (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. Magnum 11.00 Serial. Dragoste și răzbumare (R) 12.00 Serial. Destine secrete (R) 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Aventura sunetelor 14.00 Convingeri 15.30 Controversele istoriei 16.00 TVR în direct. Dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Dragoste și răzbumare 17.20 Știri 17.25 Agenția de plasare 17.55 Duelul diamantelor 18.00 Jurnal 18.45 România 1... și filmul 19.00 Film. Nimic nu stă în calea iubirii 20.50 România 1... și strada 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Film. Regele asasinilor 23.20 Caravana premierelor (R) 23.50 Jurnal (R) 1.35 Film. (R) Dorință mortală 3.05 Aventura sunetelor (R) 3.35 Teazar folcloric (R) 4.30 Serial (R) În mintea lui Herman 5.30 Corect! (R) 5.40 Teleshopping.

Joi 9 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Controversele istoriei (R) 9.3 Teleshopping 10.00 Serial. Magnum 11.00 Serial. Dragoste și răzbumare (R) 12.00 Serial. Destine secrete (R) 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oamenii ca noi 14.00 Akzente 15.30 Acasă la Argehi 16.00 TVR în direct. Dialog cu telespectatorii 16.30 Serial. Dragoste și răzbumare 17.20 Știri 17.25 Agenția de plasare 17.55 Duelul diamantelor 18.00 Jurnal 18.45 Tragerile Joker și Loto 5/40 19.00 Telectinemateca. Butch Cassidy și Sundance Kid 21.00 Mașina de tocat 22.00 Jurnal (R) 22.30 Film. Ce mă fac fără tine? 23.15 Dincolo de hartă (R) 23.45 Jurnal (R) 1.30 Film (R) Regele asasinilor 3.15 Spectacolul lumii (R) 3.45 Ex Libris (R) 4.30 Serial (R) 5.30 Corect! (R) 5.40 Teleshopping.

Vineri 10 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.20 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Acasă la Argehi (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. Magnum (R) 11.05 Serial (R) Dragoste și răzbumare 12.00 Serial (R) Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Ex Libris 14.45 Sănătate pentru toți! 15.15 Euro Police 15.45 România politică 16.15 Interes general 17.00 Serial. Băieții de la Sport 17.25 Agenția de plasare 17.55 Duelul diamantelor 18.00 Jurnal 18.45 Ultimul stinge lumina! 19.15 Film. Nimic nu stă în calea iubirii 21.10 Concert extraordinar Royal Variety Performance 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Taverna 23.00 Profesiuniști (R) 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film (R) Ce mă fac fără tine? 3.15 Corect! (R) 3.25 Euro Police 3.55 Sănătate pentru toți (R) 4.25 România 1... și strada (R) 4.35 Serial (R) 5.30 Corect! (R) 5.40 Teleshopping.

Sâmbătă 11 octombrie

6.00 Ceasuri teritoriale 7.00 Formula 1. Calificări 8.00 Serial. Dragă, am micșorat copiii! 9.00 Teleshopping 9.15 Debut 50 plus 10.00 O vedetă populară 11.50 Spectacolul lumii 11.20 Caravana premierelor 11.50 Fotbal: România – Japonia 14.00 Jurnalul de prânz 14.15 Drumul spre glorie 14.30 International Herald Tribune 15.00 15.00 Ora Olimpică 15.30 Drumul spre glorie Formula 1 (R) 17.00 Telemicroscopia 18.00 Jurnal 18.45 Surprize, surprize... 20.00 România 1... și strada 20.10 Surprize, surprize... 21.00 România 1... și strada 21.10 Surprize, surprize... 21.45 Duelul diamantelor 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Buletin Formula 1 (R) 22.30 Film. În dormitor 23.40 Drumul spre glorie (R) 1.40 Jurnal (R) 2.20 Teazar folcloric (R) 3.20 Aventura sunetelor (R) 3.50 O vedetă populară (R) 4.40 Debut 50 plus (R) 5.25 Teleshopping.

Duminică 12 octombrie

6.00 Universul credinței 7.25 Formula 1. Marele premiu al Japoniei 9.30 Viața satului 11.00 Teazar folcloric 12.00 Cafeneaua politică 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Drumul spre glorie 13.30 Formula 1 (R) 15.35 Vorba lui Jim 16.00 Bravissimo! 18.00 Jurnal 18.45 Trageria Loto 6/49 și Noroc 19.00 Serial CSI- Investigatii 20.00 Drumul spre glorie 21.00 Minutul 91 21.55 Duelul diamantelor 22.00 Jurnalul de noapte 22.20 Film. Scorpionul negru 23.05 Iartă-mă! (R) 1.05 Jurnal (R) 1.45 Cafeneaua politică (R) 2.45 Internațional Herald Tribune 3.30 Dincolo de hartă (R) 3.45 Bravissimo! (R) 5.25 Caravana premierelor.

TVR

Luni 6 octombrie

6.00 Televiziunea, dragostea mea (R) 7.00 Telejurnal 7.30 Cronici mediteraneene (R) 8.00 Serial (R). Mărul lui Newton 8.30 Egipt (R) 9.30 Concert 10.30 Film puzzle (R) 11.45 Fețe 11.00 Serial (R).Stăpânul animalelor 12.00 Știri 12.15 Piersic show (R) 13.45 Veni, Video, Vici! 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Camera de gardă 15.30 Eco – magazin 16.00 Știri 16.15 Documentar 17.00 Zestrea românilor 17.30 Medalion de interpret (R) 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telejurnal 19.30 Serial. Rauzan 20.30 Auto club 21.00 Teatru. Enigma din testament 23.05 eForum 24.00 Telejurnal (R) 0.30 Documentar (R) 1.25 Film (R). Singur în Africa 2.45 Atenție se cântă! (R) 4.05 Auto club (R)4.35 Știrile serii 5.00 Eco – magazin (R) 5.30 Camera de gardă (R)

Marți 7 octombrie

6.00 eForum (R) 7.00 Telejurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.15 Tonomatul DP 2 11.15 Top sport (R) 11.45 Fețe 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Documentar 16.00 Știri 16.15 Nicodim 17.00 Documentar 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telejurnal 19.30 Serial. Rauzn 20.30 Puls 20.30 20.30 Telejurnal 21.00 Film. Căsătorie pe hârtie 23.00 Serial. Polițiștii de la „Blue Murder” 24.00 Telejurnal (R) 0.30 Nicodim (R) 1.15 Documentar (R) 1.15 Film (R). Căsătorie pe hârtie 3.00 Veni, Video, Vici! (R) 3.15 Serial (R). Polițiștii de la „Blue Murder” 4.00 Documentar 4.30 Știrile serii 5.00 Medalion de interpret (R) 5.30 Muzică populară (R).

Miercuri 8 octombrie

6.00 În căutarea Atlantidei (R) 7.00 Telejurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.15 Tonomatul DP 2 11.15 Puls 2003 (R) 11.45 Fețe 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Conferința de presă 16.00 Știri 16.15 Rezervații naturale 17.00 Documentar 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telejurnal 19.30 Serial. Rauzan 20.30 Acces la succes 20.30 Telejurnal 21.00 Film. Aventurile locotenentului Sharpe 23.00 Serial. Nemuritorul 24.00 Telejurnal (R) 0.30 Rezervații naturale (R) 1.15 Film (R). Aventurile locotenentului Sharpe 3.00 Veni, Video, Vici! (R) 3.15 Serial (R). Nemuritorul 4.00 Insolit (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Conferința de presă (R)

Joi 9 octombrie

6.00 Documentar (R) 7.00 Telejurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.15 Tonomatul DP 2 11.15 Acces la succes (R) 11.45 Fețe 12.00 Știri 12.15 Magazinul Studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Club Aventura 16.00 Știri 16.15 Simeza maștrilor 17.00 Documentar 17.00 Serial. Miracole 19.00 Telejurnal 19.30 Serial. Rauzan 20.30 Insolit 21.00 Film. Unchiul din America 23.00 Serial. Identitate greșită 24.00 Telejurnal (R) 0.30 Simeza maștrilor (R) 1.15 Film (R). Unchiul din America 3.00 Veni, video, Vici! (R) 3.15 Serial (R). Identitate greșită 4.00 Club Aventura (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Pescar hoinar (R) 5.30 Atlas (R).

Vineri 10 octombrie

6.00 Ultimul țar 7.00 Telejurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rauzan 9.15 Tonomatul DP 2 11.15 Insolit (R) 11.45 Fețe 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Magazin cultural pentru minorități 15.00 Autostrada Banilor 15.30 Centre istorice 16.00 Știri 16.15 Diplomatic club 17.00 Via Sacra 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telejurnal 19.30 Oul pătrat 20.30 Semene 21.00 D'ale lui Mitică 22.00 Film. Bărbații – un rău necesar? 23.40 Alea cu Ghimpi (R) 24.00 Telejurnal (R) 0.15 Serial. Mafia din Sankt Petersburg 1.15 Film (R). Bărbații – un rău necesar? 2.45 Diplomatic club (R) 3.30 Autostrada Banilor (R) 4.00 Centre istorice (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Oul pătrat (R).

Sâmbătă 11 octombrie

6.00 Via Sacra (R) 7.00 Lecția de privit 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Top sport 9.00 Conjugând verbul „a ști” 10.00 Generația@ 11.00 Ora fără catalog 12.00 Serial. Sabrina 12.30 Atenție se cântă! 14.00 Film puzzle 14.45 Viață în sălbătie 15.45 Alea cu Ghimpi 16.00 Televiziunea, dragostea mea 17.00 Ruleta rusească 17.45 Serial. Stăpânul animalelor 18.45 Telejurnal 19.00 Film. Angel 22.45 Gala Sior 0.15 Serial. Mafia din Sankt Petersburg 1.15 Film (R) 3.00 Serial (R). Stăpânul animalelor 4.00 Viață în sălbătie (R) 5.00 Ora fără catalog (R).

Duminică 12 octombrie

6.00 Între cer și deșert 7.00 Pescar hoinar 7.30 Medalion de interpret 8.00 Ferma 9.00 Natura 9.30 Desene animate 10.00 Arca lui Noe 10.30 Serial. Mărul lui Newton 11.00 Clubul Ancuței 11.30 Film serial. Viață de căine 12.00 Serial. Sabrina 12.30 Casa mea 13.00 Atlas 13.30 Răscruți 14.00 Piersic show 15.45 Alea cu Ghimpi 16.00 Serial. Memoria cârților 17.00 Ruleta rusească 17.45 Serial. Stăpânul animalelor 18.45 Telejurnal 19.00 Vacanță la Roma 20.00 Serial. Cracker – psihologia crimei 21.00 Film. Dune 23.20 Remix 0.15 Televiziunea, dragostea mea (R) 1.15 Film (R). Angel 2.45 Veni, Video, Vici! (R) 3.00 Serial (R). Stăpânul animalelor 4.00 Răscruți (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Între cer și deșert (R).

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

6 OCTOMBRIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

7 OCTOMBRIE, MARȚI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.10: „Istoria poporului român” de Neagu Djuvara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

8 OCTOMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangremiera „Ecranul Nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

9 OCTOMBRIE, JOI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.20: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: O șansă istorică: Uniunea Europeană (serial de dr. Alexandru Ardelean) 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

10 OCTOMBRIE, VINERI (redactor: Victoria Cozma)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foaia românească” 11.55: Avangremiera „Ecranul Nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – licenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

11 OCTOMBRIE, SÂMBĂȚĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunării baptiste 14.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.00: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

12 OCTOMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spiciuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, în afară de frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

8 octombrie 2003 (mtv ora 14.25)

Reluare: 11 octombrie 2003 (m2 ora 11.15)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

În emisiunea în limba română a Televiziunii Maghiare veți avea ocazia să urmăriți un film documentar despre comuna Cenadul Unguresc, o localitate în care timp de secole au conviețuit pe același spațiu patru etnii: români, sărbi, maghiari și țigani. Acum 50 de ani, populația majoritară era încă cea românească, însă în ultimele decenii s-au schimbat proporțiile în favoarea etnicilor maghiari. O dată cu schimbările sociale s-au răsturnat și normele conviețuirii etniilor. Totuși cenădanii mai sunt mândri că în satul lor se mai înalță spre cer 4 turnuri de biserici.

Realizator: **Aurel Becan**

PROGRAMUL TVR TIMIȘOARA

Interval orar 16.00-18.00, pe frecvența TVR2

Luni, 6 octombrie 2003

16.00–16.30 EVAntai 16.30–16.40 Zona IT 16.40–17.30 Teleaudiența 17.30–18.00 Știri regionale.

Marți, 7 octombrie 2003

16.00–18.00 Tenis de masă. România-Franța, Superliga Europeană de la Buzău.

Miercuri, 8 octombrie 2003

16.00–16.30 Banatica (emisiune în limba maghiară) 16.30–17.00 Rural XXI 17.00–17.30 Meleaguri de cântec 17.30–18.00 Știri regionale.

Joi, 9 octombrie 2003

16.00–16.30 Banatica (emisiune în limba sârbă) 16.30–17.00 Pe fază 17.00–17.30 Lege pentru toți 17.30–18.00 Știri regionale.

Vineri, 10 octombrie 2003

16.00–17.30 Clubul de vineri 17.30–18.00 Știri regionale.

Sâmbătă, 11 octombrie 2003

16.00–16.30 Cântecul de acasă 16.30–17.30 În prelungiri 17.30–18.00 Știri regionale.

Duminică, 12 octombrie 2003

16.00–16.30 Magazinul copiilor 16.30–17.00 Film documentar 17.00–18.00 Tenis de masă. Finale Campionatul Balcanic, Buzău.

Sponsorul nostru

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro

e-mail: ro@rri.ro

Tel./fax: 00-40-21-3142118

Unitate prin diversitate Uniunea Europeană

Întrebări, teme permanente:

- ❖ Ce ne așteaptă în Uniunea Europeană
- ❖ Aderare – avantaje și dezavantaje
- ❖ Euroregiune – colaborare transfrontalieră
- ❖ Cetățean european – multi-culturalitate, multilingvism

Program radiofonic: 6 octombrie, luni – ora 19.00

Reluare: 12 octombrie, duminică – ora 19.00

– Kossuth URH: 66,29 MHz și 66,14 MHz

– Frecvențele posturilor teritoriale

Snagov – între enigmă și realitate

Unul dintre cele mai atractive obiective turistice și de agrement ale bucureștenilor îl constituie Lacul Snagov, cu ostroavele și limanurile sale pitorești, precum și cu renumita insulă, martoră a multor momente dramatice din istoria României, încă din Evul Mediu. Ca țel de pelerinaj pentru cei ce studiază literatura, istoria și cultura țării, ca loc de întrecere pentru canotorii de performanță, ca sihăstrie pentru cei ce caută liniște sufletească și reculegere, Snagovul oferă însă și o bogăție naturală, o floră și o faună de raritate din această parte a Europei.

Definiție geografică

Iată ce se poate citi în manuale despre Snagov: liman fluviatil pe cursul mijlociu al Ialomiței, care la rândul ei izvorăște din Câmpia Vlăsiei. Are o întindere de 5,8 km² o lungime de 16 km și adâncimea maximă de 9 m. Lacul constituie un important obiectiv turistic din preajma Bucureștiului. Atractivitatea este mărită și prin flora de raritate de pe insulă.

În ultimele decenii s-au dezvoltat colonii și sate de vacanță, precum și baze sportive bine înzestrate. Aici fac cantonament loturile naționale de canotaj, dar se practică aici și alte genuri ale sportului de apă.

În furtuna istoriei

Mănăstirea cu același nume este situată în mijlocul unei insule de pe lac, întemeiată ca așezare monahală încă în secolul al XI-lea. Dezvoltarea mănăstirii se leagă de trei epoci, respectiv de trei domnitori de mare format. Pe vremea lui Mircea cel Bătrân (1386–

1418) s-au realizat primele construcții, din același timp provin vestitele „porți” păstrate ca vestigii de preț în Muzeul de Artă. Biserica actuală de pe insulă a fost zidită de domnitorul Neagoe Basarab (1512–1521). Întregul complex mănăstiresc a fost dezvoltat apoi sub domnia lui Constantin Brâncoveanu (1688–1714), care a înființat aici și una dintre cele mai renumite tipografii ale timpului. În acest fel, insula a devenit nu numai o mănăstire înfloritoare, ci și un focar cultural.

Cel mai vestit domnitor, de numele căruia se leagă Snagovul, a fost Vlad Țepeș (1456–1462). În 1456, el construiește aici nu numai o închisoare pentru trădători și tâlhari, ci și un zid de apărare, un pod și un tunel de refugiu pe sub apă, tunel care mai există și azi.

Aici se cuvine să ne oprim, încercând o dreptate istorică târzie. Istoriografia, și mai ales cea occidentală, conturează imaginea unui Vlad Țepeș cumplit, răzbnător și crud. Mai mult

chiar, prin mitul creat de Bram Stoker, viteazul domnitor, nepotul lui Mircea cel Bătrân și fiu al lui Vlad Dracul devine, pe nedrept, el însuși Dracula. În realitate însă, Vlad Țepeș a fost un domnitor care, în contextul istoric al secolului al XV-lea nu putea să nu fie necruțător pentru a se impune, pentru a întări puterea centrală, pentru a nimici anarhia mării boierimi, și pentru a înfrunta crâncea putere otomană. Cruzimea lui Vlad Țepeș a fost îndreptată în acest fel, pe de-o parte împotriva boierimii, iar în al doilea rând împotriva oștirilor otomane.

Focar al culturii

Mănăstirea Snagov și-a trăit epoca de înflorire culturală pe vremea lui Constantin Brâncoveanu. La curtea domnitorului înțelept și luminat găsisse refugiu un tânăr, fost rob al turcilor, cu numele de Antim, un georgian din Iviria Caucazului. Trăgându-se dintr-o familie „de bun neam”, tânărul cărturar este un excelent desenator, gravor, caligraf, pictor și țesător de broderii, adus în 1690 de domnitor de la Curtea din Constantinopol. La București lucrează la Tipografia Domnească, iar apoi la cea a mitropoliei. Prin el a început tipărirea unor cărți cu litere chirilice, grecești și arabe. Călugarindu-se, își schimbă numele mirean Andrei, devenind Antim. De numele călugărului-cărturar se leagă primele tipăriri românești, printre care, înainte de toate, „Psaltirea” (1694). Ca temeinic cunoscător al limbii române, Antim s-a încercat și în versificație, compunând mai multe versuri, printre care trebuie amintite cele omagiale „la stema Țării”. Devenind egumen al mănăstirii Snagov, Antim Ivireanul întemeiază și pe insulă a tipografie, modernă pentru timpul acela, unde s-au tipărit cărți în mai multe limbi și unde a luat naștere o adevărată școală tipografică. Între timp, egumenul de la Snagov a de-

venit mitropolit și dregător cu mare influență la curtea domnitorului Constantin Brâncoveanu, iar apoi la curtea Cantacuzinilor. În acești ani ridică Mănăstirea Tuturor Sfinților, unde ar fi vrut să-i fie locul de odihnă veșnică. Dar implicându-se în luptele politice ale vremii, mitropolitul Antim Ivireanul a fost dizgrațiat. A trecut prin numeroase peripeții istorice și vitregii ale timpului. Pe vremea domnitorului Nicolae Mavrocordat a fost surghiunit, fiind ucis în drum spre locul exilului în peninsula Sinai, iar rămășițele pământești au fost azvârlite într-un râu.

Loc de odihnă veșnică

Ca centru cultural-istoric, Snagovul a fost predestinat să fie loc de odihnă veșnică. Aici a vrut să-și doarmă somnul de veci Constantin Brâncoveanu, dar martirajul l-a prăpădit la Constantinopol. Și Mitropolitul Antim a vrut ca osemintele să-i odihnească în biserica de pe insulă, dar și-a găsit moartea cumplită departe de locurile dragi. Vlad Țepeș a nutrit aceeași dorință. Dar n-a fost să fie așa. Căci în fața Ușilor Împărătești ale bisericii din Snagov se află piatra funerară a viteazului domnitor... Numai că, deși se credea că acolo se odihnesc osemintele domnitorului, în 1933, când a fost deschis mormântul, aici s-a găsit numai o parte din oseminte...

Chiar dacă aceste personalități de frunte nu au ajuns în pământul blagoslovit al Snagovului, alții își dorm aici somnul de veci: Dragomir Postelnicu, Stoica Logofătul, Părvu Vornicul, Ioan Călugărul, Serafim Mitropolitul. Edda Illyés